Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ПАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ЕРА, 23 МАЙ, 1985 ШУ. ● № 62 (7097). ● Мах 3 кеп.

КПСС ЦК, СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ, ВЦСПС

КПСС Центральни Комитето, СССР Министрий Советон ВЦСПС-он Соцам тIайнйцаб «КIезига Iалашо йолча пенсионерийн дезалийн материальни хьал тоадарах, цхьаьча граждаиий йоакхо чIоагIагIа яра эггара хьалха де дезарех».

Соцам тIа белгалдаьккхад, КПСС XXVI съезда решенешца доагIгIача бесса бераш долча дезала пачхахьалкхено деш дола гIо чIоагIдара тIадерзадаь дерий комплекс чакхъяьккхай, цхьаьча ноаноошта луш дола пособеш болхлоштеи гIулакхерча нахаи къабаларахи инвалидностахи луш дола пенсеш тIатехад. Къахьега могаргдолча пенсионерашеи кагий бераш долча ноаношеи общественни производстве дакъа лацара дикагIдола хьалаш хьадаьд.

Цунца цхьана бахача наьха кIезига Iалашъяьча категорен, къаьстта цхьаьча къахьега могаргдоацаш болча граждаиий вахара боарам дIахойодача хана лакхбара декхараш дашхаро дIадех цар пенсионни Iалашо тоаяра, къоаноштеи инвалидаштеи социальни гIулакх дара система дегIайоалаяра, бераш долча дезалашта деш дола пачхахьалкхен гIо чIоагIдара тIадерзадаь кхы а совнагIа гIулакхаш чакхдоахилга.

СоцамагIа хиланза даргдоацаш лаьрхIад 1985-ча шера 1 ноябре денз колхоза членашта къабаларах доагIа эггара кIезигагIа дола пенси бетта 28 сомагара 40 сомага кхоачаде, хIаьта цунца цхьана инвалидаштеи кхаба саг воацаш бисараштеи доагIа эггара лохера пенси а нийсде, иштта 10 шу хьалха болхлошта, гIулакхерча нахаи цар дезалаштеи 60 сомага кхоачаш хьежадаь хинна пенсеш, карарча хана цу профессехи квалификацехи болча болхлошта хьежадечар боарама гарга а дугаш, лакхде.

(ДIахододар 2-ча оагIо тIа).

ДОТТАГIАЛА ТIЕХЬЕИ ВIАШИ ДАГАРА БОЛАШИ

21 мае Кремле КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева переговораш хилар Инде Премьер-Министраца Раджив Гандеца, цига дакъа лоацаш хилар:

Советски оагIонгахьара — КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель Н. А. Тихонов, КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель, СССР кхычa мехкашцарча гIулакхий министр А. А. Громыко, КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, СССР оборона министр С. Л. Соколов, СССР Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель И. В. Архипов;

индийски оагIонгахьара — финансай министр В. П. Сингх, Инде МИД-а политически планировани яра йолча комитета председатель Г. Партхасаратхи, энергетика пачхахьалкхен министр А. Неру, парламентски гIулакхашта вола премьер-министра секретарь А. Сингх, парламентски гIулакхашта вола премьер - министра секретарь О. Фернандес.

ДоттагIлени бизза вIаши дагара хиларен хьалера переговораш йолча хана дийцар советско - индийски отношеней керттера дешаш, хIаьта иштта актуальни дунен халкъашта юкъера проблемаш.

ЧIоагIа раьза а болаш белгалдаьккхар Советски Союзан Инденеи юкъера машара, доттагIлен, вIаши гIулакхаш леладара йолча Договора чIоагIача ларда тIа лакхача боараме, пайдане массе а тайпа характер йола советско индийски отношенеш толаме дегIаахар. Шин мехка халкъий духьа, иштта юкъарча машара хьаштий духьа уж отношенеш массе оагIорахьа дегIакхувлара а чIоагIъяра а тIакхувш хилари дIахо низаш тIадерзадергхилари чIоагIдеш хьахьекхар шинна оагIоно.

М. С. Горбачевеи Р. Гандеи белгалдаьккхар Инде Премьер-Министра хIанзара визит йолча хана СССР-ан Инденеи юкъера традиционни вIаши пайдане дола бувзамаш дIахо шердаран чIоагIдаран долча документашта — 2000 шерага кхаччалца йолча хана керттерча лостамех торгово - экономически Iилман - технически вIаши гIулакхаш леладара соглашенена, иштта Инде цхьайола хоадамболлаш йола объекташ хьалъяра экономически Iилман - технически вIаши гIулакхаш леладара соглашенена кулгаш яздар принципиальни лоархIам болаш хилар. ЦIенача дег тIара доттагIал дувзаденнача сийлахь-йоккхача шин пачхахьалкхен юкъера вIаши гIулакхаш леладара дола керда доазонаш хьадел цу соглашенеша.

Дунен халкъашта юкъе кхоккам латташ хилар, герз дукхагIа хьадара, къаьстта ядерни дар а долаш тIакхувлга дIа ца далар, космически пространстве из дIадоаржадара кхерам дегIаахар шоаш сагота хиларах дийцар машара гIулакх дувцача хана. Советски Союзо а Инде а белгалдаьккхар лаьтта герз Iоадара тIакхувлга сихха соцадар, из космосага ца далийтар лоархIам болаш дола декхар хилар.

Переговорашка дакъа лоацаш хиннараша цIенхаштта бехке бир герзаш Iоаделга соцадара, герз дIадаккхара йола переговораш дIахо а деррига адам хIалакьдеш дола герз дукхагIа хьадар мичча тайпара кхихьа а къайла а кхухьаш тIаерзае гIерталга.

Адамлен вахарера ядерни герз цIендаь дIадаккхара ялх мехка пачхахьалкхенаштеи правительстваштеи керттe латтараша дIайолаь инициативаш Советски оагIоно хьаллаьца хилар дIахьекхар. Шоай «вахара хьаштий» зонаш я аьнна йоккхий районаш хьакхайкаьча империализма низаша лелаю экспансионистски политика бахьан долаш азиатско-тихоокеански регионе кхоккам чIоагIлуш хиларо сагото тIаоттаеш хилар хьоахедир, белгалдаьккхар Индийски океана бассейне тIема базаш шеръяр а США тIема кхоачамаш гулдар а бахьан долаш эккхара кхерам бола хьал этта хилар. Белгалдаьккхар. Къулбехьа-Малхбузен Азе мехкий чурча гIулакхашта арахьара юкъегIертараша духьала а йолаш, цу регнона пачхахьалкхений суверенни бокъонаш лораяра, массане юкъара машари, кхерамзлеи чIоагIъяра тIехьа переговораш а еш, тIехьа а ца доахаш политически нийсхо елга СССР-ои Инден хьаллоацаш хилар.

Къулбехьен - Малхболен Азерча хьалах лаьца дагабаьлча переговорашка дакъа лоацаш хиннараш шоаш тешаш хилар хьахьекхар, нийсхо яра бола цаI мара боаца никъ — укхаза долча мехкашта юкъе дIа-юха деш дола конструктивни къамаьл хилар, йолаш йолча проблемай даькъе машара а вIашка йоагIаш йола а решенеш лахар. Советски оагIоно белгалдаьккхар Инденеи Индонитая пачхахьалкхенаштеи доттагIлени вIаши гIулакхаш леладареи отношенеша Къулбехьен - Малхбоален Азера гIулакхаш дикагIча оагIорахьа дерзадергхилар.

Централььни Америкерча гIулакхага хьожача хана белгалдаьккхар, ший даьхен кортамукъале бахьан къовсам лоаттабеш дола Никарагуа халкъ хьаллацар, дерригача антиимпериалистически машар безарийн низий лоархIаме декхар хилар.

Шаккхе а оагIоно раьза болаш а белгалдаьккхар блока юкъе ца бахара, дунен тIара хьал тоадар духьа юкъара низаш тIадерзадара, империализмана, колониализмана, расизмана, апартеидана духьала къовсам лоаттабара болча болама лоархIам дегIабоагIаш хилар.

М. С. Горбачева лакха мах бир цхьоагIо чIоагIъяра, блока юкъе ца бахара болча болама дунен халкъашта юкъера низ айбара Инде юкъедихьача доккхача даькъа, ше тешаш хилар лIа я хайтар, Инди ше сийдолашагIа йолча лидерех цаI хиларахи цу болама хIанзара председатель хиларахи тарра хIанзчул тIехьагIа дIахо а машара тIехьа герз дIадаккхара, ядерни кхерам ца хилийтара, империализма агрессивни гIулакхашта тIакхача гIерташта духьала цо хьинаре къовсам лоаттабергхиларах.

Р. Ганде белгалдаьккхар, хIанзарча дунен халкъашта юкъерча хьалашка Советски Союза машара тIехьара конструктивни политика халкъашта машари кхерамзлеи хилийтара йолча керттерча факторех цаI хилар, цо дикa мах бир герзаш дIадахара проблемаш къоасталран дунен халкъашта юкъера хьал тоадаран тIаерзаьльча советски инициативай.

Переговораш еча дакъа лаьцараша белгалдаьккхар хан-ханнахьа лакхерча боараме бувзамаш лоаттадар шин мехка юкъера доттагIлени тешамеи отношенеш чIоагIъяра лоархIаме инструмент хиларах тарра принципиальни лоархIам болаш хилар. Белгалдаьккхар, иштта бувзамаш лоатталаро доттагIлен отношеней ерригa комплекс дIахьалхашкахьа йига новкъостал деш хилар, массане юкъара машари кхерамзлеи хилийтара а чIоагIъяра а СССР-он Инден лоаттабеча къовсамах хьахур айдеш хилар ДоттагIлеи визитаца М. С. Горбачев Инде ше вийхя хилар чIоагIдир Р. Ганде. Ше вехар баркал а оалаш тIайнйцар.

(ТАСС).

БЕЗАМЕ ВIАШАГIКХЕТАР

21 мае КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева тIайнйцар экономически дешашта йолча совещане доакъошхой — СЭВ членаш долча мехкий вежарашха йолча партей Центральни Комитетий секретараш.

ВIашагIкхетаре дакъа лоацаш бар БКП ЦК секретарь Э. Христов, БКП ЦК Политбюро членалла кандидат, НРБ Министрий Совета Председатела заместитель, СЭВ-е НРБ массазара викал А. Луканов, ВСРП ЦК Политбюро член, секретарь Г. Хаваши; КПВ ЦК секретарь Нгуен Лам; СЕПГ ЦК Политбюро член, секретарь Г. Миттаг; Куба КП ЦК Секретариата член Л. Сото; МНРП ЦК Политбюро член, секретарь Д. Моломжамц; МНРП ЦК Политбюро член, секретарь Д. Гомбожав; ПОРП ЦК Политбюро член, секретарь К. Барчиковский, РКП ЦК Политисполкома член, секретарь И. Вердец; РКП ЦК Политисполкома членалла кандидат, СРР правительства Премьер-Министра заместитель СРР СЭВ-е вола массазара викал И. Тоту; КПЧ ЦК Президиума член, секретарь М. Якеш.

Советски оагIонгахьара — КПСС ЦК секретарь, Политбюро член Н. И. Рыжков, КПСС ЦК секретарь К. В. Русаков.

Ше къамаьл деш М. С. Горбачева лакха мах бир совещане балха, вежарашха йолча партей ЦК секретарий экономически дешай хьакъехьа долча вIашагIкхетара боккха лоархIам хилар белгалдаьккхар, 1984 шера Москве хиннача лакхерча боараме экономически совещане решенеш кхоачашъяр лоархIаме хилар белгалдаьккхар. Социалистически содружества мехкий социальни боахамеи толамаш теркаме дийцар. Цунца цхьана белгалдаьккхар хIанзарча лакхагIа долча дIадехарашцеи дунен халкъашта юкъера хьал чоалхане дерзарцеи дувзаденна социалистически экономически интеграце таронех кIоаргагIа пайда ийбаза баргбоацаш хилар. Къаьстта белгалбир Iилмано-технически прогресс дегIайоалаяреи производственни кооперации специализации кIоаргъяреи лоархIам.

Белгалдаьккхар шоаш социально - экономически дегIаахар сихдара, къахьегамхой хьал-таро лоархIам болаш лакхъяра эшаш мел дар СЭВ мехкашка долаш хилар.

Советски Союза социально-экономически прогресса наькъех лаьца шийна хета цхьадараш дийцар М. С. Горбачева. КПСС ЦК тIехьарча Пленумий маIанах а лоархIамах а дIакхетабир, парте XXVII съездага еча кийчонах дийцар.

ВIашагIкхийттарий цIерагIа къамаьл дир СЕПГ ЦК секретара, Политбюро члена Г. Миттага. Цо баркал аьлар КПСС ЦК-на а М. С. Горбачевна шийна а дог цIена беседа ярах. ЦК секретараш совещанена раьза болга хьа а хайтар.

Дег тIара, доттагIлен хьале чакхдаьлар М. С. Горбачева вежарашха йолча партей Центральни Комитетий секретарашца хинна вIашагIкхетар.

М. С. Горбачева Раджив Гандеца хинна беседа

22 мае Кремле КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева Инде Республика Премьер-Министраца беседа хилар.

ВIаши тешаш цхьан дагареи хилара хьале чакхъяьнна беседа йолча хана советско-индийски отношенейи дунен халкъашта юкъерча хьалеи цхьадолча дешаех шоашта дагардар дIа-юха дийцар.

(ТАСС).

ДОТТАГIЛЕН ХЬАЛЕ

Советски кулгалхоша 21 мае йоккхача Кремлевски дворецe Инде Республика Премьер - Министра Р. Ганде сийна шу оттадир.

Р. Гандеца цига цхьана бар цунца баьхка индийски пачхахьалкхен деятелаш.

Советски оагIорахьара цига бар М. С. Горбачев, Н. А. Тихонов, А. А. Громыко, Б. Н. Пономарев, С. Л. Соколов, И. В. Архипов, СССР Министрий Совета Председателa заместителаш, СССР министраш, СССР Пачхахьалкхен комитетий председателаш, кхыбола официальни нах.

КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева цу шун тIа къамаьл дир.

М. С. ГОРБАЧЕВА къамаьл

Хьамсара господин Премьер-Министр!

Хьамсара госпожа Ганди!

Дукха беза индийски доттагIий!

Новкъостий!

Оаха чIоагIа гIаддахарца моаршал а лу, Москве тIа а эц Советски Союзо чIоагIа лоархIаш болча мехка Премьер-Министр а цунна уллув баьнна баьхка кхыбола викалаш а. Советскии индийскии кулгалхой вIашагIкхетараш даим безамечеи дег тIарчеи хьале, вIаши бокха тешами цхьан дагареи болаш хиларца белггала да. Цар вай мехкашта юкъера гIулакхаш дегIакхувлара, Азерча а дерригача дунен тIарча а хьала дика влияни ю.

ДIаух шераш а итташ шераш а, вай мехкашка ноахалашта ногаметта керда ноахалаш дIаувтт, хIаьта СССР-ан Инденеи юкъера доттагIлеи вIаши цхьана гIулакхаш леладареи отношенеш тIа-тIа дегIаухаш хьайоагIа. Из ишта хул уж отношенеш вIаши цхьатарра бокъонаш хилара, вIаши лархIара, хIанзарча заман керттерча проблема хьакъехьа хетараш цхьаттара е гарга хилара ларда тIа дегIакхувлаш йоландаь.

Вай Индеца цхьана дукхача лостамегIа хIанз дIа-юха лоаттаду гIулакхаш паргIата да цхьаккха тайпара Iоткъами цхьаккха тайпара условеш ца увттаеши хиларца. Советски Союзо Инди цо ший кортамукъале чIоагIъяра тIехьа лоаттабаьча къовсама ерригача этапашка леррагIа хьаллийцай, ший суверенитет, сий, ший лоIамагIа дегIаахара бокъо бахьан цу сийлехь-боккхача мехко лаьца никъ чакхбаккхара хьинаре гIо деш хиннай.

Индеца дIа-юха лоаттаду гIулакхаш моллагIча сферера дале а вай доттагIаша санна, воашка долаш дола эггара дикагIдар кхо ца деш дIатийннад цунна. ХIаьта вайна чIоагIа лоIам беш да СССР-ан Инденеи юкъерча экономически бувзамаша цун прогресса лоархIамегIа йола проблемаш — хIара хаьдда йолча исторически этапа юкъметтера яраш — из еза-йоккхача промышленноста лардаш хьаяр е доагора - энергетически комплекс дегIайоалаяр из дале а къестаяра гIо даьл. ХIаьта тахан а вай цхьана чакхйоахача проекташта юкъе я шоаш кхоачашъяьчул тIехьагIа шеко йоацаш нердача бIаьшерен гарга гIертача Инде экономика дегIайоалаеча, оборонни низ чIоагIбеча доагIа дакъа юкъегIоргдараш.

Лакха эффективность хилар, хIаьта аргдар аз вай Iилма-технически бувзамий йоккхий потенциальни таронаш хилар хьахьокх космосе цхьана советско - индийски экипажо толамс никъ баро.

(ДIахододар 2-ча оагIо тIа).

МЕХКДАЬТТАХОШТА — ДАЬХЕН СОВГIАТ

ТIом лаьттача шерашка даим фронта эша автобензин, дизельни доагор лоаттадеш хьабаьхкар Нохч-ГIалгIайчен республика мехкдаьттахой. Даьхено лакха мах бир республика тылерча болхлой къахьегама коталоний. 1942 шера «Малгобекнефть» треста шоллагIча промысла Ленина орден елар, дуккха хьалхалатта мехкдаьттахой пачхахьалкхен лакха совгIаташ луш белгалбаьхар.

Советски халкъо Сийлахьбоккхача Даймехка тIем тIа Котало яьккха 40 шу дузаш 1941—1945 шерашка фашистски гIаьрахошта духьала къовсам лоаттабаьраш, тыле уж мел эшачунца Iалашбаьраш белгалбоахаш диццалацвар цу гIулакха «Грознефть» объединене юкъедихьа лакъа а. СССР Лакхехьарча Совета Президиума УказагIа цар коллективана елар Даймехка тIема I степена орден.

Цу деша хетаяь торжественни собраш хилар самардийнахьа г. Грознерча концертно - театральни зале.

Собране сийлен президиуме КПСС ЦК Политбюро хержачул тIехьагIа зале хьачуяхь Ленина орден йоалла объединене байракх, Ерригсоюзни Социалистически яхье коталонаш яхарах тийнна карара кара тела ЦIе байракхаш.

ТIаккха къамаьл даьча парте Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара В. К. Фотеева дег тIара ловца а баьккха деза совгIат — Даймехка тIема I степена орден — дIайолл объединене байракха тIа.

Цул тIехьагIа къамаьлаш дир объединене генеральни директора Р. М. Хачатурова, ветерана, Социалистически Къахьегама Турпала В. Г. Бабукова, «Малгобекнефть» НГДУ оператора П. М. Крамаренкос, «Старогрознефть» НГДУ начальника К. И. Ивинске, «Малгобекнефть» НГДУ лаборант-коллектора, СССР Лакхехьарча Совета депутата М. Э. Саутиевас, Горячеводски УБР буровойя начальника Д. Г. Катаева, къахьегама ветерана, Пачхахьалкхен преме лауреата Б. Ф. Сайкос.

Собране дакъа лоацаш бар республика Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. Х. Боков, Министрий Совета председатель М. А. Керимов, парте Грозненски горкома хьалхара секретарь Н. И. Семенов.

КПСС ОБКОМЕ

АргIанарча заседане КПСС обкома бюро хьежар «Фо лорадара деш дола гIулакхаш кхоачашдара лоаттабу тIахьожам чIоагIбара де дезарий хьакъехьарча» дешага. КПСС обкома бюро белгалдаьккхар, гонахьара го, цу даькъе фои бассейн а бIех ца йолийташ лораяра тIадерзадаь хоадам боллаш дола балхаш республике деш хилар. Цхьабакъда деш долча гIулакхий а уж кхоачашдара лоаттабеча тIахьожама а боарам хIанзарча хано дIадехарашка хьежжа бац.

Дуккхача боахамий кулгалхоша бе боагIача тайпара мах бац Iалам лорадара бегча балха лоархIама, цу гIулакха хьежаеш йола капитальни вложенеш дукхагIа хилийта гIертац.

Советски органаша кхоачам боллаш тIахьожам лоаттабац оттальча Iалама гонахье бIехъяра боарамах йолча ведомствашта юкъерча информаце схемаца дувзаденна деча гIулакхашта. Санитарни надзора органашеи кхыча инспектирующи организацешеи дилла бац бе боагIача тайпара мах «Атмосферни фо лорадарах» долча СССР Законо дIадехараш кхоачашдеш боацача гIулакхаш тIарча наха леладерий. КПСС горкомаша, райкомаша, горрайисполкомаша, Iалам лорадара йолча массазарча депутатски комиссеша эсала тIахьожам лоаттабу доагIаш дола балхаш дара, моттигашка латтача гIулакхий хьала даькъе деха деззар хьадехац, кулгалхошкара. Промышленноста, гIишлош еча, транспорта къаьст-къаьстача предприятешка кхоачамбоацараш да Iалам лорадара даькъера гIулакхаш деча, технически условеш чIоагIа телха а еш эксплуатаци ю газахи домахи фо цIендеча установкашта, углерода окисан автомобилаша пайда ийцача газа кIуран тIахьожам лоаттабеш а регулировка еш а йолча стендашта. Кхоачам болча темпашца деш дац город Грозней кхыча нах бахача пункташкеи гаьнаш йогIара, фо бIехдеча моттигашта гонахьа из лорадарен санитарни зонаш хьаяра балхаш.

КПСС обкома бюро ладийгIар цу деша хьакъехьарча НГIАССР керттерча пачхахьалкхен санитарни лора новкъоста С. Ф. Мушникова, Нохч - ГIалгIай автомобильни транспорта территориальни объединене начальника новкъоста Е. А. Надирова, «Грознефтеоргсинтез» производственни объединене генеральни директора новкъоста В. З. Мельниченко, НГIАССР МВД ГАИ начальника М. Ш. Хаджиева информацега.

КПСС обкома бюро деха доагIача министерствашкареи ведомствашкарен, предприятешкара организацешкара хьадийхар 1985 — 1990 шерашка цар гонахье бIехъеш йола моттигаш кIезигьяра, технически переоснощени яра, отходаш кIезигагIа хула технологеш чуйоалаяра, автомобилий цхьадола дакъа коачъяьча газаца болх бе даккхара, санитарно - лорaяра зонаши кхыдараши хьадара тIадерзадаь дола организационно - технически гIулакхаш белгал а даь чакдахар. Цу гIулакхашка дIаяхийта лаьрхIад ондла капитальни вложенеш.

КПСС горкомаш, райкомаш, горрайисполкомаш, юкхьанцара партийни организацеи декхарийла я Iалам лорадара балхий леламах дола дешаш партийни комитетий отделашка, сессешка, горрайисполкомий заседанешка, партийнии болхлойн собранешка, къахьегама коллективашка хан - ханнахьа хьежеи царна анализ ен. ТIадиллад Iалам лорадара даькъера правилаш нийса кхоачашъярах бола гIулакхаш тIарча наьха бехктокхам лакхбар, уж телхаьча хIара моттига ханнахьа а принципиально а мах бар.

КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленума итогашкара хьадоагIача декхарашка хьежжа, КПСС обкома бюро хьежай республика хьайбаш леладерашта коллективни подряди боахама расчети юкъеяхьара тIаберзабаь бола организаторскии политическии болх чIоагIбарах долча дешага.

Хьайбаш леладеча фермаштеи комплексаштеи коллективни подряд шерра юкъеяхьар, хьайбаш леладерашта юкъе беш бола организаторскии политическии болх чIоагIбар отрасла эффективность дIахо лакхъяра а из интенсивно дегIаахареи Кхачаи программа заданеш толаме кхоачашъяреи новкъа даккхара а лоархIаме хилар белгал а даь, КПСС обкома бюро декхарийла яьй партийни комитеташ общественни хьайбаш леладар коллективни подрядагеи боахама расчетагеи даккхара тIаберзабаь организаторски болх ма могга хьинарегIа бе. Боахамий кулгалхойн специалистийн из лоархIаме декхар практически кхоачашдарах бола бехктокхам лакхбе, подряд юкъенхувлара даькъе инициативни формагара планагIа болх барга доладала, коллективни подряд юкъейоалара гIулакх формально леладара духьала тIагIертта къовсам лоаттабе. Кадрай экономически кийчо лакхъелгеи царна аттестаци елгеи тоаде. Къаьстта теркам тIабахийта беза юкъарчал доацаш къахьегама коллективашкара партийни влияни чIоагIъяра.

КПСС обкома бюро ла а дийгIар дийца а дийцар 1984 шера 23 ноябре тIанйнйца КПСС Нохч - ГIалгIай обкома пленума решенеш кхоачашъяра НГIАССР юрта боахама министерства, мелиорацеи хин боахамеи министерства беча балхах лоладош.

ТIанйнцача соцам тIа белгалдаьккхад КПСС ЦК октябрьски (1984 ш.) Пленума решенеш кхоачашъяра республика юрта боахама министерства а мелиорацеи хин боахамеи министерства а хаьдда бола организаторски болх беш хилар. 1984 шера 23 ноябре хиннача КПСС Нохч - ГIалгIай обкома VI пленумо дIадехарашка хьежжа отта а даь чакхдоахаш латт хий дехкача лаьттаех эффективно пайда ийбара тIадерзадаь гIулакхаш. ХIамаш дIаювча лаьттай структура эргаьккха тоаеш латт, шерра доаржадаьд керда лакха хьувкъам лу хьажкIий сорташи гибридаши. Укх шера цар дIалоац хий дехкача лаьттай 8,2 эзар гектар, дукхагIа хиннад ги даккха люцерна йийна кхаш. ХьинарегIа юкъекхувл керттерча культурай хьувкъам программировано кхебара технологи. Укх шера а кхеергъя цу технологех юрта боахама культураш 70 эзар гектар хулча майда тIа. ДукхагIча даькъе кхоачашъяьй майдаш хий дилла кийчъяра план, гидротехническа гIирсий хий дехкара сета ремонт яьй. Соахкарчул дукхагIа кийчъяьй догIан хьисапе хий детта машинаш, насосни станцеш, уж дикагIа Iалашъяьй механизаторски кадрашца. Тоаеннай мелиоративни балхаш дегIадоаладара йола капиталовложенеш екъара практика. Дерригача хий дехкача лаьттах 73 процент лоацача 65,9 эзар гектар йолча майда тIа балхаш дара 41 колхозои совхозои договрараш даьд хий дехкача боахама организацешка, Госкомсельхозтехника, Сельхозхиме предприятешца.

ХIаьта а деш латтача гIулакхаша дизза Iалашдац КПСС ЦК октябрьски (1984 ш.) Пленумо дIадехараши КПСС Нохч - ГIалгIай обкома пленума решенеши кхоачашъелга.

ЦIенхашттара кхоачамбоацараши динза дисараши да хьаьча мелиоративни фондах пайда ийбеча. Грозненски, Сунженски, Наурски, Гудермесски районий дукхача колхозашкеи совхозашкеи мела лел хIамаш дIаювча лаьттай структура хий дехкара эргаяьккха тоаяра балхаш, укхаза кIезига юв цу лаьтташ тIа ялата лаьрхIа хьажкIаш, люцерна, корнеплодаш, кхыяраш санна йола лоархIаме ялатий а доакъара а культураш. Дилла дехкац хий ханнахьеи нормагеи, кхоачам боллаш ехкац органически минеральнии удобренеш. ХIанз йолаш я уж лаьтта естественни плодородии баьцовгIашта эшарца эшар теркал а деш, ехкаш йола моттигаш. хIаьта цо лохъю цар эффективность. Сов шорта лел къахьегам вIаштIехьбоаккхилгеи цунах мах телгеи эргадаьккха тоадар, хий дехкача лаьтташка хIанз а шерра юкъейоалаьяц коллективни подряд. Колхозашкеи совхозашкеи долаш долча 90 эзар гектар хий дехкача лаьттаех духхьал 35 эзар гектар лаьтта мара дац коллективни подрядеи боахама расчетеи хьалашка болх беш йолча подразделенешка леладе дIаденна. ЦIенхашттара кхоачамбоацараш да хин боахама гIишлошта проектировани ечеи уж хьалъечеи, лаьтташта реконструкции капитальни планировкеи еча. Хьалха санна дуккха я хIанз а средстваши низаши харцахьа декъаш, керда кхаш юкъехкувлар тIехьадоахаш, проектироване а гIишлош хьалъяра балхий а дикал лоха нолаш моттигаш. Кхоачам боллаш теркам тIалоаттабац хий дехка лаьтташ леладара йола кадраш кийчъяран уж лаьтташ царца Iалашдаран.

Юрта боахама министерства хьальяц догIан хьисапе хий деттача машиний машинисташтеи поливальщикаштеи хий дехка лаьтташ леладу говзанч яха цIи хьожаяра йола аттестационни комиссеш. Геттара эсала Iалашдаьд боахамаш гидротехнически кадрашца. Хий дехкача лаьттаех лакха эффективность йолаш пайда ийбара йиъ оагIуз юкъе йола договораш дар формально чакхдаьккхад цхьайолча моттигашка.

Юрта боахама министерства, мелиорацеи хин боахамеи министерства кхоачам боллаш чакхдахац моттигашкарча долхача хихи лаьттаи кIалхарча хихи пайда ийбеш йола участкаш шеръяра, лаьттана тух тIа ца далийтараи цунах лазар ца кхетийтараи, проектировани яра, капельни орошени а йолаш йола хий дехка керда майдаш хьаяраи уж эксплуатаци е дIаяларан тIадерзадаь гIулакхаш. Сов шортта лел Iамарч-хий Iоадергаш хьадара балхаш.

Дуккхача боахамашка кхоачам боллаш дац дикагIа дола районировании сортий гибридий фу, эггара эффективнегIа йола гербицидаш, лаьтта оахка техника, техниканеи гидрогIирсаштеи ремонт яра эша материалаш. Эсала латт юрта боахама предприятей къахьегама коллективай кулгалхойи специалистийи мелиоративни лаьтта деча балхех бухсоцаш хьахулачунах бола экономически, моральни бехктокхам лакхбара, из дукхагIа хилийта гIертаргболаш уж хилийтара тIаберзабаь бола болх.

Обкома бюро хьадийхар юрта боахама министерствагара а мелиорацеи хин боахамеи министерствагара а (новкъосташкара Арбиевгареи Баматгиреевгареи) хий дехкача лаьттай потенциалах пайда ийбелга тоадара тIаберзабаь болх чIоагIбар.

Цу гIулакха:

— хIара хий дехкача гектаро юхалушдар совдаккхара, хий дехкача лаьттана реконструкци яра, гидротехнически гIирсашта ремонт яра балхаш сихдара тIадерзадаь кхы а гIулакхаш де деза;

— кхашка хий дехкара шерра пайда ийбе беза моттигашкарча долхача хихи лаьттана кIалхарча хихи. чакхдаха деза лаьттана тух тIа ца далийтара, ушалаш ца оттийтара, капельни орошени а йолаш йола керда хий дехка майдаш хьаяран эксплуатаце дIаялараи, Iамарч-хий Iоадергаш хьадара тIадерзадаь гIулакхаш;

— чакхдаха деза мелиоративни лаьттай хIамаш дIаювча майдай структура эргаяьккха тоаяра тIадерзадаь гIулакхаш. Из хIама деш къаьстта теркам тIабахийта беза ялата йийнача хьажкIашта, соянa, дуккхача шерашка тIаювлача баьцашта, хьувкъам лакха болча кхыча культураштa продуктивность лоха йолча культурай чотагIа хий дукхагIа лулга;

— тоабе беза хий дехка лаьтташ долча колхозашкеи совхозашкеи болх бара йола специалистий, массови профессей кадраш кийчъяра цига болх бе дIачIоагIъяра бола болх. ЧIоагIа йоакхо е еза боахама расчета бригадни подряд, мелиоративни лаьттара чукхухьа хьувкъам тIехбаьнна лакха болча хьалха латтача боахамий опыт шерра юкъейоалаяра.

КПСС обкома бюро заседане хьежаб иштта кхыча дешашка а.

ДОТТАГӀЛЕН ХЬАЛЕ

(Йистедоалар. Долалур 1-ча оагӀо тӀа).

Культурни даькъе вӀаши леладу бувзамаш дукха а тайп-тайпара а хиларо хьагойт вай халкъаш шоай хӀаране йӀаьхий культураш йовзара традиционни безам болаш, уж вӀаши духовно гарга увза белгалонаш йолаш хилар.

Бакъда, карагӀдаьнначох доккхал даь бӀарга ца гуш йита йиш яц дӀахо дӀахьалхашкахьа ахара йола йоккхий таронаш. Цунна тӀаберзабаь шоаш лоӀам болаш хилар хьахьенхар шинна а оагӀоно тахан яьча переговорашка а. Боккъала аьлча, вай цхьана йиш йолаш да дукккхача доакъошка дӀа-юха леладу гӀулакхаш дикала кердача боарам тӀа доахаш айде.

Къаьстта моттиг дӀалоац СССР а Инде а тӀом хьара кхерам дӀабаккхаран герзаш Ӏоаделга юхатохаран тӀадерзадаь цхьан лостамагӀа чакхдоахача гӀулакхаша. Вай мехкашта юкъерча доттагӀлено, вӀаши дӀа-юха леладеча гӀулакхаша дунен халкъашта юкъерча отношеней ерригача системана дика влияни еш хилар бе-баьнха ца хеташ хила йиш яц цхьаккха а. Шоай масал телара низаца цар гӀо ду вӀаши цхьана машаре дахара принципаш, дерригача халкъий машара гӀулакхи кхерамзлен чӀогӀъяра. Цу декхараштa тӀаерзаяь я машар, доттагӀле, вӀаши дӀа-юха леладу гӀулакхаш чӀогӀдарах йола вай Договор а.

Дерригa халкъаш ловш да машар, прогресс хулга, парех цхьаккха а тӀехьа дац тӀема. Бакъда, долаш да кхыдолчь декхараштa тӀехьа латта низаш а. Уж безам болаш дац кхычар законни хьашташи хӀанзарча дунен политически реальносташи теркалъе. Уж ба хулийтаргӀоаца тӀема совле яккхара тӀехьа а баьнна. ХӀанз дуне аргӀанарча, хьалха цӀаккха ца хиннача тайпарча масштабашка кхоачашдеш терз Ӏоадара гома хьалхашка оттадаьраш, цо кхерам тӀаоттабу из гӀулакх тӀахьожама кӀалара ювлийтача процессашка кхоачадеш шийтайпарча кердача фазага даккхара.

Халкъашта, масала, фу дика дахьаргда киловзала Вашингтоно «оборонни инициатива» я аьнна хьа а увттаеш, айяь ювцача «седкъашкарча тӀемий» программас? Эггара хьалха ядерни тӀом хьайтара бола кхерам дикка совбоаккхаргба. ХӀаьта, шеко йоацаш, чӀоагГӀа толхадергда герз дӀадаккхара дешай хьакъехьа барт бара дола хьалаш. Герз хьаӀоадара, цу даькъе ядерни дар совдаккхара а, кхы тӀа дӀадохийтаргда Ӏалаьмате дукха рузкъа. ХӀаьта царех адамле машарерча наькъагӀа дегӀакхувлара, цу даькъе къел, моцал, унаш, дешар ца хар санна йола эггара бӀарзагӀа йола проблемаш къоастаяра дӀадахийта йиш ма ярий из.

Цудухьа космоса милитаризаци яра проблема ювзаенна я дерригача мехкийн халкъийн хьашташца, цхьаь цаӀ цун юстара а ца вуташ. ХӀаьта гӀулакх ийрчадалалехьа, саӀехадеча заявленешца къайла а кхухьаш, тоаe йиш йоаца ситуаци хьатӀаоттадалехьа, тхона хетачох, еррига машар беза паччахьалкхенаш декхарийла я цу кердача кхерама духьала шоай дош ала.

ХӀанзарча дунен бакъдарех цаӀ — Азе, Африка а Латински Америка а итташ паччахьалкхенаш дунен аренe араялар, колониализмах юхедисача ийрчача гӀулакхех мукъаяла а гӀерташ. Царех дукхагӀъяраша лелаю блокех дӀа ца кхетара политика. Блокех дӀа ца кхетара болам хьахилар, дунен политика лоархӀаме фактор цох хилар — хӀанзарча хана закономерни явлени. Цунца къаьгга хьагу кортамукъале яьккха халкъаш паччахьалкхений цхьатарра бокъонаш йолча дӀа-юха леладеча гӀуланхашка, кхычар шоай законах йола бокъонаши хьашташи кхетадарга, дунен халкъашта юкъерча вахарера господство а диктат а, гегемонена духьала хилар дӀадаккхарга кхача гӀертар.

Лоацца аьлча, мукъадаьннача мехкий безам ба, шоаех пайда баккхара йолча, тӀема базаш а опорни пункташ а шоай доазон тӀа оттаяра йолча объекташка санна шоашка кхы ца хьежаш хилийта. ХӀаьта уж мехкаш кхетаде мегаргда аьнна ца хеташ, кхетаде а деза. Цхьанне «вахара хьаштий сфераш» уж я аьнна кхайкадеча хана, цар шоай уйла миштай а ца хьожаш, цига-м дага мича дох цу мехкий шоай хьашташ. Уж хьашташ вӀалла а теркал ца деш дус.

Дукха дуаца эшац, лаьттан тайп-тайпарча районашкара къовсамаш хӀанзарча хьалашка мел чӀоагӀа кхераме да. ХӀаьта, кӀоаргагӀа хьежача, бӀаргаго хала дац, цу къовсамий ларде, хулаш ма хиллара, империалистически державаш кортамукъале яьккхача мехкий гӀулакхашта юкъе цхьан е вокх тайпарча хьисапе юкъегӀертилга, ший Ӏоткъама уж лоал оттаде гӀерташ хилар долга. Къаьста а, эггара хьалха, цунца да дунен тӀа ирденнача хьала кхуврчаш хьахилара бахьанаш, «низ болча державай яхьаца» да яхаш дувцача харц хабарца а доацаш.

Хеталу, Азера, Африкерен Латински Америкерен ирача хьала кхуврчаш дӀадахара а массехк къовсам машар тӀехьа дӀабаккхара а гӀо дергдар ООН Кхерамзлен Совета массазарча хӀара члено цу континенташкарча мехкашца дувзаденна, цар гӀулакхашта юкъе ца гӀертарах, низ ца барахи низаца кхерам ца тувсарахи, тӀема блокашта уж юкъе ца увзарах дола декхараш тӀаэцаш баьккхача кого. Советски Союз кийча я шийна цу тайпара декхар тӀаэца. Из дизза жоп луш да тха арахьарча политика принципашта.

«Разрядка» яхача деша маӀан хьахиннад Европе. ХьатӀакхоачаш латт Хельсинке халкъа цу доккхача а дезача а дешаца мел гур шийна чулоацаш долча исторически документа кулгаш яздича денз итт шу дизар. Цу ларда тӀа хьалдаь дуккхадар дохадаь хилар океанал дехьара хьахьекхача шийлача михо. Цхьабакъда, дуккхадар духьала а этта диса а дисар, чӀоагГӀа овлаш хийцад, халкъашта дикка пайда бу.

Тахан Азе машари кхерамзлен хилийтара проблемаш, хетаргахьа кӀезигагӀа яц, цхьайолча районашка кхыметтел ирагӀа а халагӀа а я, Европерчул. Цудухьа кхетадеш да, тӀеххьарча шерашка оттаяьяр азиатски континентен цун къаьстача регионийн кхерамзлен массехк лоархӀамера конструктивни инициатива. Цу инициативай автораштa юкъе — социалистически паччахьалкхенаш, блоках дӀа ца кхетара болама доакъошхой. Царна юкъе — СССР а Инди а.

Оттаяь предложенеш дунен халкъашта юкъерча вахара ден повестка юкъе юс. Масала, Индийски океанах машара зона яра предложени хьаллаьцар ООН-а Генеральни Ассамблея, блокех дӀа ца кхетара боламо, цунца цхьана дукха ха йоацаш хиннача цун делийски конференце. Азиатски континентерча шаккхе а ядерни державаша — СССР-еи КНР-еи декхараш тӀаийцад эггара хьалха ядерни герз ца тоха, из факт а ца лаьрхӀача яргъяц.

ХӀанз хаттар отт: уж еррига инициативаш а лоархӀаш, иштта цхьадолча даькъе Европа опыт а, уйла йича бакъахьа дацар-те юкъарчох, Азе кхерамзлен проблема комплексни наькъах а цу лостамагӀа азиатски паччахьалкхений низаш вӀашгӀтоха йиш хиларах а?

Шеко яц, цунга бода никъ чоалхане ба. Бакъда, Хельсинке вига никъ а бацар шаьреи нийсеи. Укхаза, хетаргахьа, хила тарлу тайп-тайпара методаш шин оагӀорахьара переговораш а, дукхача оагӀоний консультацеш а — дӀахойодача хана хетараш дӀа-юха дувцаш а цхьана конструктивни решенеш лехаш а йола моллагӀа азиатски юкъара форум чакхъяккхарга кхаччалца.

ЦаӀ шеко йоацаш хет: Азе халкъаш машар Ӏалашбаран машаре гӀулакхаш дӀа-юха леладаран хьашт долаш да, кхыча моллагӀча континента халкъаштачул кӀезига доацаш, хӀаьта де дезаш хьалхашка латтача цунга кхачара дукха дулургдолаш а да.

Хеталу, цу процессе боккха ба Инде лоархӀам — сийлахь-йоккхача держава, азиатски мехкашка санна, дерригача дунен тӀа а чӀоагӀа лоархӀаши сий деши йолчун.

Вай лакхара мах бу машар чӀоагӀбара а халкъашта юкъе кхерамзле хилийтара а гӀулакха, цу плане блокех дӀа ца кхетара болама лоархӀам айбара Инде юкъехьоча даькъа.

Халкъий дегашка даим а юсаргья сийлахь-боккхача индийски кулгалхой Джавахарлал Неру а Индира Ганде а цӀераш, юсаргья Инде историца санна, иштта ерригача континенташ тӀарча къаман-кортамукъале бахьан лоаттабаьча къовсама историца айхха бувзам а болаш. Цар Ӏобиллаб чура дегӀаахарца, ший дунен халкъашта юкъера позицеш чӀогӀъярца Инде дикка Ӏоламаш даьха бола политически никъ. Цар дукха хӀама даьд блокех дӀа ца кхетара болам, хӀанзарча дунен лоархӀам бола бакъахьара фактор хьаечен дегӀакхувлачен.

Индира Гандеи машар лорабеш, чӀоагӀбеш лоаттабаьча къовсаме карагӀдийнна доккхий гӀулакхаш дика кхетадарах цаӀ да кхелхачул тӀехьагӀа «Халкъашта юкъера машар чӀоагӀбарах» яха дунен халкъашта юкъера Ленински преми цунна хьожаяр.

Советски наха даим сий а деш дагакхоабаргба Джавахарлал Неруи Индира Гандии, вай мехкашта юкъера доттагӀал, гӀулакхаш дӀа-юха леладар леррагӀа хьаллоацаш хиннараш санна. ХӀаьта оаха чӀоагӀа лоархӀ, господин Премьер-Министр, цӀихезача хьайл, хьалха дӀабахарий гӀулакх дӀаходахьа Хье лаьрхӀа хиларах Ӏа аьннар.

Аз тешаву Хьо, Советски Союза кулгалхой дӀахо советско-индийски отношенеш хьинаре дегӀакхувлареи кӀоаргъяреи лостамагӀа дӀабаха лаьрхӀа хиларах. Машар безача, кортамукъача Индена массаза а Советски Союзагахьара хургда дог хари оагӀув хьаллацари.

Мукъаба сона кад текъабе:

ЛоархӀаш волча Инде Республика Премьер-Министра Раджив Ганде, госпожа Ганде а, берригача индийски хьаьший а моаршала хьамара!

Инде сийлахь-доккхача халкъа толамий а аьттоний а хьамара!

Вай мехкашта юкъера доттагӀали дӀа-юха леладу гӀулакхаши дӀахо а кӀоаргдара хьамара!

Планета тӀарча чӀоагӀача машара хьамара!

* * *

ТӀаккха къамаьл дир Р. Ганде.

* * *

М. С. Горбачева а Р. Ганде а къамаьлашка ладийгӀар чӀогӀа тернам тӀа а бохийташ, тӀоараш детташ тӀа а ийцар.

ВӀашагӀкхетар чакхдаьлар безамеча, доттагӀала хьале.

(ТАСС).

КПСС ЦК, СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ, ВЦСПС

(Йистедоалар. Долалур 1-ча оагӀо тӀа).

Халкъа депутатий районни (городской) Советий исполкомашта бокъо еннай болхлойх, гӀулакхерча нахахи цар дезалахи болча цхьаьча кӀалбисача пенсионерашта моттигерча бюджета средствайх пенсеш тӀатоха. ТӀатохара боарам къоастаберга пенсионерий ма дарра долча материальни хьалага хьежжа. Цунца цхьана пенси а тӀалуш дар а бетта 50 сомал лакхагӀа хилийта йиш яц.

1985 шера 1-ча ноябре денз юкъедоаладу болхлойх, гӀулакхерча нахахи колхозхоехи болча кӀезига пенсеш доагӀача пенсионерашта лаьрхӀа лорий рецептагӀа эцаш йолча молхай мах 50 процент тӀера Ӏобаккха.

Союзни республикай Министрий Советашта тӀадиллад пенси нийдеш боацача цхьаьча гражданашта телаш йола пособеш 30 сомага кхоачаш лакхъелга.

Къабеннача нахан инвалидаштен лаьрхӀача цӀеной-интернатий сеть шеръяра де дезараш белгалдаьхад.

Объединенеш, предприятеши организацеши декхарийла я бокъо а йолаш салаӀа бахача къахьегама ветераний чӀогӀагӀа йоакхо е, царна эшаш дола гӀо де, социально-культурни мероприятейи жилищни гӀишлошъяран фонда средствай чотагӀа къахьегама ветеранашта лаьрхӀа цӀеной-интернаташ хьалъяра практика шеръе. Къабенначенн къахьега могаш боацачен цхьаьча гражданашта профсоюзни, комсомольски пионерски организацеша шефски гӀо делга массе а оагӀорахьара дегӀадоаладе лаьрхӀа да.

Колхозий союзни Совета могадаьд къоаношен инвалидаштен лаьрхӀа долча колхозни межколхозни цӀеной-интернатий сеть дӀахойодача хана дегӀайоалаяра тӀадерзадаь кхы тӀа гӀулакхаш кхоачашделга. цу учреждененшкара бахара хьалаш, медицински культурно-бытовойи гӀулакх делга тоаде. Къабеннача нахан инвалидаштен лаьрхӀа долча цӀеношка-интернаташка 1985 шера 1-ча ноябре денз 20 процент лакхлу кхачан расходашка, медикаменташка, кхыдолча эшарашка дӀадодар.

Цхьаьча къабеннача наха социально-бытовой гӀулакхашта лаьрхӀа комплекси пенсионерий къахьегама лаьрхӀа помещенеши йолаш дола лаьрхӀа нах чубаха цӀенош хьалдара Армянски ССР, Эстонски ССР-еи Иркутски областан опыт могаяьй. СССР Министерстваштен ведомствашен, союзни республикай Министрий Советашта могадаьд уж цӀенош хьалделга бахача наха гӀишлошъяра хьахецача средствай чотагӀа дегӀадоаладе.

Халкъа депутатий моттигерча Советий исполкомашта тӀадиллад къаьстта гӀо эшаш болча цхьаьча къахьега могаш боацачен къабенначен гражданий учет елга Ӏалашден быта, торговле предприятей, общественни кхачан, цӀеной-интернатийн кхыйолча организацейн службашка гӀолла царна социально-бытовой гӀулакх делга вӀаштӀехьдаккхен. Белгалбаьхача наха гӀулакх деча болхлойн гӀулакхера нахи совместительства хьалашка юкъеоза, цу гӀулакха лаьрхӀа пенсионерех, цӀеноаной болча кхалнахах, студентех, цар къахьегамга хьежжа мах а луш, пайда ийбе бокъо еннай.

СССР ЦӀеча ЖӀарген ЦӀеча Ахбеттен обществай союза исполкома могадаьд инвалидашта, тӀемен къахьегамен ветеранашта, иштта цхьаьча къабеннача къахьега ца могача гражданашта медицински гӀо дара, социально-бытовой гӀулакх дара патронажни служба шерагӀа дегӀайоалае. Социальни Ӏалашон, унахцӀено лоралра органашца, общественни организацешцен къахьегама коллективашцен цу балха хьакъехьа вӀаши леладу гӀулакхаш тоаде.

Халкъа депутатий моттигерча Советашта тӀадиллад къабеннача нахан инвалидаштен лаьрхӀача цӀеношта-интернаташта тӀехьара объединеней, предприятейн организацейн шефство вӀаштӀехьъяккха. Объединенешта, предприятештен организацештен бокъо еннай царна ремонтни оборудовани яра социально-культурни мероприятейн наха чубаха гӀишлош яран фонда средстваш оттаяьча порядкагӀа дӀаахийта.

Соцам тӀа белгалдаьккхад шийтталагӀча пятилетке бераш долча дезалашта паччахьалкхено деш дола гӀо чӀоагӀделга: кӀезига Ӏалашо йолча дезалашта лаьрхӀа пособеш луча берий ха 8 шерагара 12 шерага кхоачаш лакхъе;

цамогаш долча берага хьожаш алапи а луш йоаккха ха 14 денага кхоачае, совдолча денойх долаш долча законодательствох нийсдича алапех 50 процент а луш;

срочни службагӀа эскаре гӀулакх деш барий исташта берашта доагӀаш тела пособеш цоазза дукхагӀа хилийта;

кхаба саг ца хиларагӀа лола пенси а ца доагӀаш, бераш кхоабаш жералла бегӀача исташта бокъо ле цхьаьча ноаношта луш дола пособи нийде.

СССР Госплана, СССР яйгача промышленноста Министерствона, СССР торговле Министерствона, союзни республикай Министрий Советашта декхар тӀадиллад бокхий хиннача наьха халкъа эшача, маьха деза доацача товарашцара хьашташ Ӏомаделга Ӏалашде, производствона планировани ечеи уж товараш дӀа-юха декъачен диззагӀа хьажа цхьацца йолча регионашкарча дӀадехарашка. Халкъа депутатий моттигерча Советашта тӀадулл маьха деза доаца, халкъа эша товараш арахецаран уж дохкаран тӀехьара тӀахьожам вӀаштӀехьбаккха, эггара хьалха царца къабеннеи цхьаь болеи гражданаш Ӏалашбе безилга кхета а деш.

Союзни республикай Компартей ЦК-шта, парте крайкомашта, обкомаштен райкомаштен тӀадиллад цхьаьча къабенначенн къахьега могаргдолаш боацачен гражданаштен бераш долча дезалаштен эшараштен цар хьашташтен чӀогӀа терко е, царна социальни гӀулакх дечар хьалхалатта опыт Ӏома а е дӀайоаржа а е, царна эшаш дола тайп-тайпара гӀо дара, кӀезига Ӏалашо йолаш болча дезалийн гражданийн материальни хьал дӀахойодача хана тоадара тӀехьа цахаддаш тӀахьожам лоаттабе.

Шу хозду баьцадаараша

Укх шера хьалхарча баьцадаарашка дукха сатийсад наха, хӀана аьлча, Ӏа дӀаьха а долаш, бӀаьсти тӀехьа ярах уж дукха гайнадаь. Цудухьа, Грозненски района «Советская Россия» яхача баьцадаараш кхедеча колхоза коллектив укх тӀеххьарча массехк шера ма хулла дукхагӀа нарсаш, помидораш, кхыдараш кхеде гӀерт. Из болх беш я подрядни, хозрасчетни бригада, цунна кулгалдеш ва йоккха опыт йола баьцадаараш кхедер, орденаш лелаю Сатуев Абдулла.

— Укх шера оаха гата кӀаларча 80 теплице кхеду хьалха хьадоала баьцадаараш, — дувц бригадира. — ХӀара теплица — 450 квадратни метр дӀалоац моттиг.

Шовзткъеи барайтта теплица чура нарсаш кхаьчай, царех я «майский», «ТСХ-77» яхача сортех яраш. Уж дика чам болаш йола нарсаш Грознерча мах бара сете дӀакхахьа йолаяь массехк ди да, наха раьза болаш дӀа а эц. Нарсаш денгара-денга дукхагӀа чуэц. Масала, селхан колхоза лаьтта леладераша дӀаяхьийтай 30 центнер башха нарсаш. Укх шин-кхаь дийнахьа уж шозза дукхагӀа хургья.

— Тха бригада иштта хьалкхебаьб беттадуаргий дика хьувкъам а, — йоах бригада учетчицас Баймурадова Асяс. — ХӀанзле грозненцашта 140 центнер совгӀа уж дӀадахьийтад оаха.

Ткъаь шиъ теплица чу кхачаш латт «хьалха хьайоаламолдавский» оалача сортах йола помидораш, уж а кастта бахархой шун тӀа кхоачаргья.

Бригада коллектив шийхьинаре дакъа юкъедахьа гӀерт мехка Кхачан программа кхоачашъяра, цудухьа цар теплицашка санна, тӀа хӀама ца техача лаьтташ тӀа а хьалкхеду баьцадаараш. Цу тайпара кхаш укхаза 51 гектар да. Хоза латтача хана, тӀехьа ца юташ дӀайийнай помидораш, нарсаш, кабуц. Го баьккха тӀаьннай уж, хӀанз механизатораш Бакаев Седик, Садулхаджиев Абдул-Керим мугӀараштa юкъе культиваци а йоаккхаш, цунца цхьана минеральни удобренеш ехкаш ба. Дика вӀаштӀехьдаьккхад хий тохалга.

Колхоза баьцадаараш леладерий къахьегам вӀаштӀехьбаккхара юкъе керда фуд? Цу хаттара жоп делар А. Сатуева:

— Бригада чухьа пайда эц дезала подрядагӀа, хозрасчетах. ХӀара болхлочо оттадаьча договорага хьежжа хьалкхеду шин теплицерен ара дадача лаьттай 1,2 гектара тӀарен баьцадаараш. Бакъдар аьлча, из атта дац. ХӀаьта а царна гӀо ду шоай дезалий членаша. Цудухьа, ерригa агротехнически мероприятеш ханнахьен дикен чакхйоах.

Из де вӀаштӀехьдоал баьцадаараш кхедерий йоккха опыт хиларах, къахьегама а тӀадиллар кхоачашдара а дисциплина дика хиларах, лакха производительности механизатораш дилла гӀо деши хиларах. Балха масал гойташ ба звеньевая Махмудова Ливани, Солтамурадова Роза, Дагаева Хазан, Чучаева Марха, кхыбараш.

Сатуев Абдуллай бригадас леладеча кхаш тӀара дукхагӀа, дукхагӀа дӀаух хозача кхачах етта йола машинаш. Цо хьагойт, грозненций хьашташ дикагӀа кхоачашдеш хилар.

Е. ПОЛОНКОЕВ.

ХУРГБОЛЧА ХЬУВКЪАМА ЙОАКХО ЕШ

Пхийтта шу да Котиев Тимархана Мохьмада механизатор волаш «Назрановский» совхозе къахьега. Цу юкъа йоккха балха опыт караерзаьй цо. Цунга хьежжа дика чакхдоах Котиева кхашкара балхаш. ХӀанз эсе йолча хӀамаех ка бола ялат лорадара гербицид а тохаш опрыскивани еш воал из. Цхьа ди дӀадахийтац Мохьмада цаӀи ахи-шиъи балха норма кхоачаш ца еш.

СУРТАШ ТӀА: «Назрановский» совхоза механизатор М. Котиев; гербицид тохаш кхай тӀа гӀолла хьайоагӀа цун трактор.

И. ПЛИЕВА сурташ.

Оарц дала!

ХИЙ ЦА ТОХАШ ЙИТАЙ ЛЮЦЕРНА

Мелиораци яьча лаьтташка дӀайийнача дуккхача шерашка тӀаювлача баьцашта хӀара пхийтта ди массаза дала догӀана хьисапе хий тоха доагӀа. Ший хан-ханкахьа из агроприем чакх ца яьккхача массехказа хьакха йиш йолаш дегӀаахац баьцаш.

Халахете а, республика цхьадолча боахамаша деш дац уж балхаш, йоакхо яц люцерна а кхы тайпа баьцаш а лакха хьувкъам болаш хьалкхеяра.

Царна юкъе я Урус-Мартановски района «Гехинский» совхоз. Хиш дехкаш 869 гектар лаьтта да цу боахама. ДукхагӀча даькъе хьалкхею люцерна. Цхьабакъда, 1 апреле денз 18 май хьатӀакхаччалца цхьа гектар хулача баьцашта хий-м техадац. Йолаш я догӀана хьисапе хий детта агрегаташ, болаш ба механизатораш а. Иштта таронаши кхоачамаши доллаше а совхоза кулгалхоша вӀаштӀехьдаьхадац хий деттара балхаш. Из бахьан долаш эсала дегӀаеннай люцерна, кхыйола культураш.

У. МУЛАЕВ.

Кхоана-советски яздархо

М. А. Шолохов (1905-1984)

ваьча дийнахьа денз 80 шу дуз

Шолохов Михаила сийле

Михаил Александрович Шолохов — Нобелевски премии енна, социалистически реализма литература эггара хьалхара викал. Цо яздаь «Тайжа Дон» нийсдора «Илиадаца», «ТӀоми машари» яхачунца, «XX-ча бӀаьшерен дикагӀйола роман» оалар цох. Шолохова лоархӀамах дувцар Малхбузен литератораша. Шолохова книжкаш ара а хец керда а доах Дунен дерригача мехкашка.

Сийлахь-воккхача советски йоазонхочун кхоллама никъ аттеи шаьрен боацаш а е хила йиш йоацаш а хиннаб. ДукхагӀча даькъе шаьра хилац сийлахьча йоазонхойи цӀи хезача наьхеи кхоллама никъ. Шолохова низа бовзаш цун балха новкъарле е, из халагӀа хилийта, соцабе гӀийртаб политически моастагӀий, дог цӀена доаца аьлдиташ дувца нах.

Иштта, цох доацар дувцаш хиннаб троцкисташ, художественни литературах «дӀакъоаставе» гӀийртаб шоашта тӀадоацар леладу традици лораераш...

Шолохов котваьлар. Из кот ца вала йиш яцар.

«Цун «Тайжа Дон», — яздора М. Горьке. — нийсде йиш яц Толстоя яздаьча «Машари тӀоми» яхачунца мара. Дерригача дунен тӀа бовзаш ба Шолохова кхоллам. «Тайжача Дона» хьалхара ши книжка арадаьннад 1928 шера Москве. ХӀаьта цхьа шу даьлалехьа уж арахец Берлине. 1930 шера къонача советски йоазонхочун уж книжкаш деш Франце, Чехословаке, Швеце, Голландеи Испанеи. Цхьаькха цхьа шу даьлча роман арадоал Японеи Китаеи.

Шолохова произведенеша дукхагӀча даькъе гӀо ду малхбузехьарча мехкашта советски литературага кхыча тайпара хьажара, из шийтайпара хиларан цун дикалаи мах байт.

«Берлинер тагеблатт» (9.XI.30) яхача буржуазни газето яздора революце идеяшта Шолохова еча пропаганда художественни мах «геттара лакха ба», дуккхача Ӏилман трактаташа бечул дикагӀа эрсий халкъахи цун кхелахи хоам бу «Тайжача Доно» яхаш. «Шолохов хиннабецаре, — хьалхадоах «Нью рипаблик» (15.8.34) яхача американски еженедельника, — йоазонхой массехк ноахал эшаргдар Россе хиннача социалистически переворота маӀан долчча тайпара довзара. «Шолохова дог тохадолийтача адамлен бакъдолчох» яздаьд «Нью-Йорк таймсо» (3.8.41).

Бакъда, Шолохова лоархӀам дика кхетабора цун новкъосташа, соратникаша кхетабаь ца Ӏеш. Цун лоархӀам дика кхетабора из Ӏотоӏаве гӀиртача моастагӀаша а. Шолохова хьакхеллача дерригачун сийле харцъе ца бухьаш хиннача советски искусства цхьаболча оппоненташа лаьрхӀар социалистически реализмацара цун бувзам харцбе. ХӀаьта из вӀалла а дош доацар ма дарий. Цул тӀехьагӀа арадаьхар йоазонхочоа партеней юкъерча «вӀашдухьаленех», СССР-е Шолохов «лоархӀаш ца хиларах» дола даьсса хабараш. ХӀаьта цу юкъа Шолохов хорж парте Централыни Комитета членалла, СССР Лакхехьарча Совета депутаталла, шозза Социалистически Къахьегама Турпала цӀи а луш цох хул литературе гӀоллара Ленински преме лауреат. ХӀаьта тӀеххьара цхьаккха дича а цхьанна а хӀаманца тарлуш доацар де гӀерт — моттийтара цецбувла болалу: мишта карагӀдаьннад сел къона волча сага «Тайжа Дон» санна йола, масштабага диллача, шийна тара кхы цхьаькха йоаца произведени хьакхолла?

Нийса да, ший 23 шу даьннача хана арахийцад Шолохова «Тайжача Дона» хьалхара книжкаш. Нийса да, из факт геттара цецвоаккхаш йолга, моллагӀча сийлахьча таланто цецвоаккхаш санна. Бакъда, из факт законагӀа хила ма йоагӀара а я. 22 шу даьлча яздаьд Шиллера «ГӀаьрахой». 26 шу даьлча кепатехад «Вай ханара турпал» Лермонтовеи «Оливер Твист» Диккенсеи. 17 шу даьлча диллад Рафаэла «Мадонна Конестабиле» яха сурт, хӀаьта 26 шу даьлча «Афински школа».

Россе хиннача граждански тӀема событей теш хинна ца Ӏеш царна юкъе ше а дакъа доацаш хиннав Шолохов. Ший 23 шу далалехьа цун кхийнад хьехархо, статистик волаш болх бе, «Донской дувцараш» язде. Цу хана шерашна а доацаш сахьаташка хьалкхувш хиннаб нах. ХӀаьта болх барал совгӀа: ший вахара кхерам тӀатувсаш, цу тӀемашка дакъа лоацаш а хиннав из.

Ханаш дӀаахарах йовргйоаца художественни маьхаленаш хьакхеллай цо. Американски критика Эдвин Сивера яздаьд: «Социалистически обществa романиста Шолохова юхаметтаоттадаьд художественни литература сий. Эрсий реализма сийлен традицеша цӀаькхаза а шоаех хоам байтар дерригача дуненга».

Нобелевски премии шийна луча хана къамаьл деш Шолохова белгалдаьккхар: «Шоай эггара лакхагӀа дола сий а эггара йоккхагӀа йола паргӀато а къахьегача халкъа духьа ший пероца цхьаккха новкъарле а йоацаш гӀулакх дара йола таро шоашта гуча йоазонхоех ва со... Сона ловргдар да са книжкаша наха дикагӀа хила гӀо деш, дог-уйла цӀенагӀа йолаш, саг дукхавезара, адамлен прогрессаи гуманизма идеалийн духьа хьинарегӀа къовсам лоаттабара тӀахьехаш хилар:

Бокъонца из кхоачашдеш да тахан «Тайжа Дон», «Аьха бай», «Даьхе бахьан лийтаб уж» «Сага кхел» яхача книжкаша. Бокъонца из кхоачашдеш хургда уж кхоана а, ломма а, — массаза.

Гавриил ПЕТРОСЯН, (АПН).

Вай лоалахой болча

«ГОРОД-МАШАР»

Иштта цIи йолаш я московски цирка Сийлахь-йоккхача Котало 40 шу дизарга кийч а яь, хIанз гойташ йола программа. Дуккхача номераштa юкъе дилла а белгала хул РСФСР халкъа артиста Кантемиров Ирбека кулгалдеш йола «Алибек» яха говрбаьрей группа. Чоалхане йола трюкаш ярах, сихен кадайн хиларах хьожаш вар каравуг группа членаша.

— Доккхача цIейна хетаяь дукха керда элементаш юкъейоалаяьй оаха а, — дувц Ирбек Аликовича. — Царех цхьан номеро — «Чов хинна кавалерист» яхачо тIема цхьа эпизод гойт.

Тха группана къаьстта а чIоагIа боча да Котало яьккха 40 шу дизар. ХIана аьлча, «Алибек» группера тIем тIа вахача иттанех вин мара цIавенавац, царех цаI — тха воккхагIвола воша Хасанбек. Тахан Алибека вин вIий воIах шин Советски Эскаре гIулакх деш ва. Тхона, артисташта, эггара лоархIамегIдар да лаьттара машар лорабар.

(«Социалистическая Осетия»).

✦

СОВГIАТО ХЬАЛЕХАВ ВЕТЕРАН

ТIом а беш, Керчера Кенигсберге кхачалца вахав воккхагIвола сержант хинна Беляев Яков Михайлович. Майра латаш хиннав, цудухьа ейнай цунна «За отвагу», «За боевые заслуги» яха медалаш. Сталинграда юххе 1942 шера чов хинна Саратоверча госпитале иллав.

Цигара араваьлча кхыча даькъе хьожаваьв, хIаьта «За оборону Сталинграда» яха медаль дIа а ца луш юс. Дукха лийхав совгIато ветеран. ХIаьта, хIанз 40 шу совгIа ха яьннача хана из кора а ваьв.

Укх деношка Махачкале вахача Я. М. Беляевна дIаелар из медаль.

✦

«ЧIАГАРГАГАРА» МАСАЛ ЭЦАШ

«ЧIагарг» — иштта цIи йолаш я Гергибельски районе хьаьь эггара хьалхара кхалнаьха клуб.

Из хьалхара чIагарг зийна, цун тIехьа цу тайпара клубаш хьайнйллай района кхыча моттигашка а. Тахан уж болх беш я Кикуне, Могохе, Маале, Аймаке...

Клубашка чакхйоах общественно - политически, атеистически, экономически темаех, района, республика, мехна общественни вахарерча кхалсага лоархIамах, бераштa кхетам баларах йола беседаш.

Уж чакхйоах «Знание» яхача районни общества лектораша, боахамий специалисташа, педагогаша.

Цар балха кулгалдеш я лаьрххIа цу гIулакха йола советаш.

(«Дагестанская правда»).

✦

ОТКРЫТКА ТIА — НАЛЬЧИК

Туризмахи экскурсехи йолча Черсий-Балкхарой областной Совета заказагIа Москверча «Турист» яхача Центральни - рекламни информационни бюрос арахийцай «Лоамашта юхxe» яха открыткай блок.

Цар дувц Черсий-Балкхарой культурни центрах — Нальчиках, республика хозача моттигех, цун дикача нахах.

Автораш — культура заслуженни болхлой Монин Евгенийи Вороков Владимири.

(«Кабардино - Балкарская правда»).

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета президиума аргIанара заседани хилар. Цига хьежаб боахамен социально-культурнин гIулакхий даькъерча, халкъа депутатий моттигерча Советий исполкомий балхах долча массехк дешага.

Iан кийчо елга сихде

Дийнад республика жилищно-коммунальни боахама предприятеш 1985 — 1986 шера гурахьен Iайи болх бара кийчъяра леламах долча дешага. Жилищно-коммунальни боахама министра заместитела новкъоста Осмаева, Грозненски горисполкома председатела заместитела новкъоста Чабанова, массехк управленен ведомствай кулгалхоша даьча хоамашка ла а дийгIа, президиумо белгалдаьккхар, министерствоси горисполкомои, «Грознефтеи» «Грознефтеоргси н т е з е и» объединенеша, Нохч-ГIалгIай гIишлош яра управлене, машиннаькъа Грозненски отделене, цхьайолча кхыча исполкомашеи ведомствашеи чакхъяьннача отопительни сезона итогех выводаш яь цахилар, хьатIадоагIача Iана кийчо яра болх бокъонца боаржабаь цахилар.

НГIАССР Министрий Совета президиумо декхарийла йир республика жилищно-коммунальни боахама министерство, Грозненски, Малгобекски, Аргунски горисполкомаш, Урус-Мартана, Ачхой-Мартана, Наьсарен райисполкомаш, «Грознефтеи» «Грознефтеоргси н т е з е и» объединенеш, Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управлени, машиннаькъа Грозненски отделени, кхыйола ведомстваш, жилищно-коммунальни боахам 1985 — 1986 шера гуйран-Iан ханна кийчбара болх сихбара тIадерзадаь гIулакхаш де, из болх 1985 шера 1 октябрь тIакхоачаш чакхбоаккхилга Iалаш а деш.

«Грознефть», «Севкавнефтегазпереработка», «Чечингаз» яха объединенеш декхарийла я, 1985—1986 шерашка гурахьен Iайи республика промышленни предприятештеи бахача нахаи из дукхагIа яла таро хургIолаш газ йоаккхача оборудованегеи газопроводагеи болх тешамегIа байтилга а газа ресурсехи чурча резервехи бизза пайда ийбайтилга Iалашдара а тIадерзадаь гIулакхаш оггаден чакхдахеи.

«Грозэнерго» районни энергетически управленена тIадиллад, ТЭЦ йIовхала энергетически низалаш, цу даькъе Грозни Аргуни йIовхалца Iалашъяра пайда ийбеш йола оборудовани а, Iан замагIа болх бе кийчъяра балхаш сихдара делаьрхIарел а совгIа гIулакхаш дар.

Жилищно - коммунальни служба, иштта боахама предприятей кулгалхой декхарийла ба Iан кийчо еча хана нах чубаха а административни а здaнеш йIоахъяра, турбопроводий, бойлерни, кхыча йIовхала изоляци яра, трубопроводий, бойлерхIамаш юхаметтаоттаяра дола балхаш чакхдахар, йIовхал телача системе термальни хих кхы а шерагIа пайда ийбар, доагора-энергетически ресурсашта еча расхода учет тоаяр. хIаьта иштта доагора-энергетически ресурсаш кхом беш дIаахийтара тIадерзадаь дола кхы гIулакхаш дар.

Горисполкомашеп райисполкомашеи динза даргдоаца хIама да, района территоре тIара промышленни предприятеши гIишлошъю-монтажни организацешн жилищни фонд, йIовхала сеташ, котельнеш, нах баха моттигаш тоеш йола объекташ, коммунальни боахам 1985—1986 шш. гуйран-Iан хьалашка болх бара кийчбара тIадерзадаьча балхашта юкъеозара де деза гIулакхаш оттадари чакхдахари.

НГIАССР жилищно-коммунальни боахама министерства, объединенеша, организацеша, ведомстваша, горисполкомаша, райисполкомаша хIара бетта е еза жилищни фонд, йIовхал тела котельнеш, йIовхала сеташ, кхыдола йIовхал тела низалаши гIирсаши Iана кийчдара балхий лелама итогаш.

ЧIоагIде законность

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета президиумо ладийгIар «Спекуляцеи социалистически доалахьенна деча къоалашеи къовсам лоаттабарах бола НГIАССР Министрий Совета соцам кхоачашбара городской Совета исполкомо беча балхахи» йолча Малгобекски горисполкома председатела новкъоста Третьякова доклада-га.

Малгобекски городской Совета исполкомо социалистически доалахье лораяра, материальни беркатах пайда ийбара социалистически принцип нийса лелаяра тIахьожам лоаттабара тIаберзабаь цхьабола болх беш хилар белгалдаьккхад. Социалистически законность Iалашдарца дувзаденна дола дешаш дийцад городен юртийи Советий сессешка, цар исполнительни комитетий заседанешка.

Цхьабакъда, дIадехарашка хьежжа бац горисполкомо беш бола болх. Де доагIаш дола гIулакхаш даьдац горисполкомо социалистически законность телхаделга юкъера дIадаккхара, лакхбац цу балхах бола чурча гIулакхий отдела, финансови отдела, юрта боахама управлене, керттерча архитектора, совхозий, района кхыча организацей кулгалхой бехктокхам.

Дукхача совхозашка вIаштIехьъяькхаяц коарача бешамашта дIалийцача лаьттай учет. Лаьттан шнурови книжкаш порядок телха а еш леладу, хIаьта цхьайолча совхозашка уж вIалла доацаш да. ХIанз а йолаш я, башха кIезига а йоацаш, хоаттам а боацаш паччахьалкхен лаьтташ дIалувцаш моттигаш. ГIожача тайпара телхаю гIишлош хьалъяра лаьттан участкаш хьежаяра порядок.

КIезига теркам тIаухийт тунеядствана духьаларча къовсама. Эсала лакхбу халкъа рузкъа учет лелаяреи из дIаоттадаь лоаттадарси порядок Iалашъярах, къоалаш соцадарах, боахама доал эсала делга дIадаккхарах бола совхозий, торговле предприятей кулгалхой бехктокхам.

РАПО болх эргабаьккха тоабе

Министрий Совета президиумо юкъараберзабир Урус-Мартана района халкъа депутатий Совета исполкомо районни агропромышленни объединенена кулгалдара беш бола болх. Районе оттаьяьча порядкага хьежжа хьаьый РАПО, объединене совет, чIоагIъяьй РАПО Совета болх беш йола аппарат йолча юрта боахама управлене структуреи штатни численности. ДегIаенача производственни потенциалои КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума решеней кIийлен тIа хьадаьча аьттув болча экономически хьалашен йиш хилийтай агропромышленни объединене шин шера болх бича юрта боахама продукци хьаяреи паччахьалкхенга йохкареи боарам лакхбе.

Цунца цхьана Министрий Совета президиумо белгалдаьккхар, районни агропромышленни объединенена кулгал деш Урус-Мартана райисполкомо беча балхаца цIенхашттара кхоачамбоацараш хилар. Райисполкома мегадац агропромышленни объединене ерригача звеньяй болх вIаштIехьа а хьахулашдар лакха долаш а хилийта, юртабоахама продукце производства а закупкай а боарам хадданза дегIакхувлара цун дикал лакхъяра, комплекса дерригача доакъой эффективность лакха хилийтара цунга ерригача резерваехи таронехи пайда эцийта.

ЦIенхаштта тIехьадус XI пятилетка планаш кхоачашъяр. Эффективно пайда ийбац районо хий дехкача лаьттах. Юртабоахама культурай хьувкъам хIанз а лоха латт. Кхоачам боллаш теркам тIаахийтац коллективни подряд, къахьегам вIаштIехьабаккхара, цунах мах телара, кхыйола прогрессивни формаш юкъехувлара.

Кхоачашъяц дуккха производственни а социально-культурни а объекташ хьаяра планаш.

Кхоачамболлаш лоаттабац доакъошта юкъера бувзамаш вIаштIехьадахара, совхозашка, РАПО чуйоагIача кхыча предприятешка, организацешка беш бола экономически болх эргабаьккха тоабара тIахьожам. Совхозашта гIулакх деш йола предприятешн организацеши хIанз а яц экономически даькъе совхозашца цхьана шоаш юртабоахама продукце производство алсамъяккхарал цунга дIадодар лохдаран тIаберзабаь беча балхах хьахулачох бокъонца тийша. Лакха да предприятеша кхоачашдеча балхахи цар деча гIулакхехи совхозий дIадодар. Дуккха моттигаш я «Сельхозтехника», «Сельхозхимe», «Сельэнерго» совхозашта хьалхашкара шоай договорни декхараш ханнахьа кхоачаш ца деш а шоаш дер во деш а.

Эсала лакхбу социалистически доалахье метталоаттаярах бола РАПО лоархIами бехктокхами.

ЦIенхашттара кхоачамбоацараш да РАПО кадращца беча балхаца.

Урус-Мартана халкъа депутатий Совета исполнительни комитета тIадиллад цо белгалдаь кхоачамбоацараш дIадахара тIадерзадаь хаьдда дола гIулакхаш дар. Кхачан программа заданеш кхоачашъяра, совхозашка, районни агропромышленни объединенена чуйоагIача кхыча организацешка, социалистически яхь шерра йоаржаяра бола организаторски политико-кхетам балареи болх чIоагIбар.

Райисполком декхарийла я агропромышленни объединене совета инициативеи шоай гIулакх довзаш хилари лакхде, балха стиль, формаш, методаш эргаяьха тоае, шоашта еннача бокъонехи таронехи бизза пайда ийбе, балха юкъера ведомственность дIаяккха хаьдда дола гIо де. Беррига шоай низ тIабахийта беза кулгалхоша шоаш беча балхах бухсоцаш хьахулараш лакхдара, совхозий кадрий квалификаци лакхъяран царна массови профессей кадраш кийчъяран. Райисполкомо бокъонца тIахьожам лоаттабе беза лаьтта леладара культура лакхъяра, ялатеи кхыча юртабоахама культурайи производства боарам алсамбаккхара, продукци ца йойтара, лаьтташта комплексни мелиораци яра, царех эффективно пайда ийбара, юртабоахамеи хинбоахамеи органаша вIаши лоаттаду бувзамаш чIоагIдара, доаханеи оалхазарийи продуктивность лакхъялара; кхачан ресурсаш алсамйоахача, бахача наьха шоай доалахьарча гIонна долча боахамий таронех чIоагIагIа пайда ийбара РАПО беча балха.

Райисполкомои районни агропромышленни объединенеи де дезар да экономически балха боарам лакхбар, боахама расчети коллективни подряди кхы а шерагIа юкъедоаладар, договорни дисциплина чIоагIъяр, къахьегама овсарле лакхъяр, продукцега дIадодар лохдар. Иштта лакхбе беза юрташка социальни хувцамаш дарах, юрташкарча къахьегамхой къахьегамеи бытеи хьалаш тоадарах, чIоагIъенна къахьегама коллективаш хьаярах бола РАПО бехктокхам.

Нохч-ГIалгIай агропромышленни объедин е н е, НГIАССР юрта боахама министерства, «Чечингплодоовощхоз» объединене, «Госсельхозтехника» гIо де деза Урус-Мартана района юртабоахама продукце производства боарам алсамбаккхара, индустриальни технологи чуйоалаяра, техникахи удобренеехи дикагIа пайда эцара.

МАЛАРА ДУХЬАЛА — ЛИРА КЪОВСАМ!

Вахара чам боабеш бола кад

Корта бохабеш дола малараш, тIехдаьккха уж молаш бола нах... Цох лаьца хьоахадича Эрбиев Лаьча Заиндиновича — маьхк еча Грозненски комбината директоро аьлар:

— Цу гIулакха аьттув болаш хиннад тхо. Комбинате болх беча 500 сагах 70 процент совгIабараш кхалнах ба. Уж, ховш ма хиллара, цу лазарах шоаш а лоралуш ма бий. ЦIенденна дIадаьнна деце а, из эйп кIезигденнад тха коллективе.

ДIахо директора дийцар тIеххьарча хана шоай предприяте даьхача толамех. Дерригача технико-экономически хьокхамашка диллача комбинато цхьоалагIча квартала план кхоачашъяьй, — яхаш доккхал дора карагIдаьнначох.

Планови заданеш кхоачашъелга паччахьалкхен закон а динза даргдоацар а да. Из кхоачашъяь хилар дика да. Цунца цхьана уж хьокхамаш дуккха а лакхагIа хила йиш яр предприяте йолча таронех дикагIа пайда ийцача, коллективана кхетам лулга тоадича. Кхы тIа рузкъа дIа ца ухийташ, хьаде йиш йолаш хIама да из, нагахьа санна цу деша цIенхаштта уйла йича.

Къамаьл деш предприяте директоро аьлар:

— Хьалха санна доацаш кIезигденнад балхара нах дIабувлилга, къоалаш а дукха дац.

Дийцар гIадвугаш дар. цхьабакъда, дош тахкача гучадаьннар иштта хиланзар, директор ше кулгалдеча предприяте доаллар дика довзаш а хиннавий-хьогI, аьнна шек а воаккхаш дар. Ала йиш йий дукха нах балхара дIабувлац, нагахьа санна укхаза болх бечарех ахаш соахка хувцабенна хилча? 1984 шера комбинате балхара дIаваьннав 225 саг, цу юкъагIа хьаийцав 256 саг. Дукха ба уж е кIезига ба?

Лакха профессиональни говзал эшаш болх ба чам бола маьхк, булкаш, кхыдар хьоарах хьаделга. Цхьан метте болх беш боацача наьха опыт хьаIац, хIаьта из чIоагIа Iаткъ предприяте балха. ГОСТО дIадехар кхоачаш ца деш маьхк а маьхка-булочни изделеш а арахецаш моттигаш хиннай укхаза. Дукха а заараш килограммаш йолча маьхка брак яьй укх шера хьалхарча квартале, ший ханнахьа мах беча организацешка из дIа ца кхухьаш моттигаш хиннай.

Фу бахьан да селла дукха нах балхара дIабувлилга?

— Уж дукха да, — йоах партбюро секретара Мишустина Татьяна Павловнас. Iодагара ду цо уж: бийсан болх бе безаш хилар, кулгкара ду хала балхаш, кхыдараш. Цхьабакъда, малар бахьанце балхара дIаваьккха а дIаваьнна а саг вац. Из проблема вIалла а йоацаш санна хьоаеш а яц укхаза. Директоро а партбюро секретара а молаш хиннав яхаш вувцар верригга а цхьа саг мара вац.

— Укх шера цаI дIаваькханза ца доалаш балхара дIаваьккхав оаха, — йоах директоро. — Слесарь-сантехник Часовской чIоагIа молаш а хорцахьача наькъа тIа ваьнна а вар, — яхаш бехказа яла гIерт из.

Бакъдий-хьогI комбинате тIехдаьккха молаш бола нах соахка а укх шера а хинабоацилга? Бакъдац. Халахете а, болаш ба укхаза цу тайпара бола нах. Из иштта долга хьахьокхара тоъам ба укх шера хьалхарча квартале 4 саг медвытрезвителе хиннав аьлча: сварщик М. Маразиев, маляр И. Шейкин, грузчик А. Умархаджиев, болхло А. Мутухов. Уж хьоабе ловш бац предприяте кулгалхой.

Алкоголизма духьала къовсам лоаттабара проблема яц ала йиш йоацилга хьахьокхаш кхы а масалаш доаладе йиш я. Малара тIакхувш ба слесараш Г. Кагиров, С. Павлов, В. Ревин. кхыбараш. Дарба деча къахьегама профилакторе а хиннa, цIавена У. Нугаев юха а мала волавеннав.

Цхьан дийнахьа, цхьан кIирагIа Iома а венна, малара тIехьавалац саг. ХIаране хиннаб хьалхара кад, из могабеш бола новкъостий. Гонахьарчар хьаллоацаш тIатIа чем болаш кIоарглу из айп, тIеххьара тIехках латт ший ханнахьа юха ца техача. Цу тайпара дола хIама ца хилийта хIара предприяте вIашагIъеллай бокъонаш телха ца яйта профилактика еш йола совет. Комбината директор Л. Эрбиев керте а латташ укхаза вIашагIъеллача совете 9 саг чувоагIа. Балха а вахара а опыт йолаш, де хьехар долаш нах ба совета членаш. Цхьабакъда, хьадеш-м яр ма дий, аьнна корта а болаш хIама дац. Балха план а оттаь, белгалъяьхаяц чакхйоахаргйола профилактически мероприятеш. Малара тIера бола, кулга цIена боаца нах хьагуча а баьха, царца кхетама болх бац. Из иштта долга хьахьокхаш я укх шера январь бетта Октябрьски РОВД начальника КПСС Октябрьски райкомагеи комбината дирекцегеи яззаь представлени. Цу тIа йоах, тIеххьарча хана Грозненски маьхк еча комбинате дукхагIа къоалаш, зуламаш ду, кхычахьара нах хьатIа а кхувлаш къаракъаш мел предприяте помещенешка, мелбалийтаб тIахьожам, эсала бу кхетама болх. Укхаза молаш хиннача наьха цIераш йоах. Уж ба весовщик М. Ахриев, грузчик А. Духтаев, кхыбараш.

Укх шера чакхбаьннача 4 бетта доккха доаца къоалаш деш 40 моттиг хиннай комбинате. Уйла яйташ цифра я из. Къаьгга хьахьокх цо профилактически болх укхаза геттара во белга.

ТIехдаьккха малараш мелараx доала зе дувцаш пропаганда яц, хац малара тIакхувш бараш малаш ба, уж цIагIа мишта бах, цар дезалга фу хьал да, де дезар даьдац общественно-политически вахара уж юкъеозара. Медвытрезвителера, е кхычахьара хоам бича совета заседани а йий, бехктокхаме оз гучабаьнараш. Цох хайра пайда балац, хIана аьлча, цхьа лостам а болаш, хIара дийнахьа де дезар ца дендаь. ЦIи йоайича оарц дахар мо хIама да из.

Комбинате я тоъал йоккха йола медпункт, укхаза ба лакха квалификаци йола медицински болхлой. Малара тIакхувш болча наха бе хьесам, ала дош доацащ бацар уж а, цу низах пайда эца хайча. Партбюро секретара Т. Мишустинас аьла а аьлар план а оттаь алкоголя духьалара пропаганда еш ба тха медболхлой. Бац. Iимад яьккха хьоахабац укхаза дукха ха йоацаш КПСС ЦК тIанийца «ТIехдаьккха малар малари алкоголизми дIаяккхара де дезарий хьакъехьа» бола соцам.

Коллективе цхьаболча нахах лета айп къайладахьа гIертарах гIулакх хургдац. Цар шоай унахцIенонна зе даь а ца Iеш, зе ду паччахьалкхенна, халача оттабу дезал, гонахьара бараш. Тесса дита йиш йолаш гIулакх дац из. Цудухьа тIехдаьккха малар мелари алкоголизми юкъера дIаяккхар бокха политически лоархIам болча социальни декхара хьисапе а лерхIаш, КПСС Центральни Комитето хьадийхад партийни, советски, профсоюзни органашкара, боахамий кулгалхошкара алкоголя духьалара къовсам тIагIертта чIоагIбари цун эффективность лакхъяри Iалашделга. Комплексни план а оттаь, цIенхаштта бе безаш болх ба из. Из динза баргбац маьхк еча Грозненски комбината кулгалхой а. ТIехьа ца доаккхаш де делаш гIулакх да из.

М.-Б. ЦИЦКИЕВ,
тха спец. корр.

ТIЕХЬЕ УНАХЦIЕНА ХИЛИЙТА

Массавар цхьан дагара а волаш дийшар оаха укх деношка газеташ тIа кепатеха арадаьнна «ТIехдаьккха малар мелари алкоголизми дIаяккхара де дезарий хьакъехьа» дола партен правительствай маьхера документаш. Цар тIахьех беррига советски нах шоай низи хьинари ца кходеш корта бохабу малар меларца ца хаддаш къовсам лоаттабара, цох наха хьадувла зе, хатараш цIендаь дIадахара, массанахьа а, массе метте а цунца лира къовсам лоаттабара. Нийса йоах цу документаш тIа «аз кIеззига мара меннадац, сона цох хила хIама дац» яха къамаьлаш даьсса хабараш долга. Цул совгIа цIендаь дIадаккха деза моллагIа цIей дездеча, саг йоалаяр-яхар долча моттигашка корта бохабу малараш мелилга.

Вай дукха дувц хьанаьхка саг йоагIача - йодача Iалаьмате доккха во хилар, беха а беха, вIаши довнаш дир наха, лхаш. Е нийслу, цIенда наьха санна кеп а яьнна, чувена ший дезала Iазап тIалоаттадеш, арара хаоттам мел во бале а, уж цIагIара аракхувсаш. Геттара во масал да из кхувш боагIача кхелетараштa. ХIаьта мел дукха нийслу боккхагIчар кхенза бараштa къаракъ, чхьагIар меладу моттигаш а.

Сога хаьттача къаьстта чIоагIа хатта, таIазар де деза кагирхой малара юкъеувзабераштa. Иштта ла йиш йолаш хIама дац кхалнах маларца хьоашал тесса хилар а. Вай советски вахара хьисапаца цхьаккха дича а тардала йиш яц уж гIулакхаш. Кхалсаг, нана я унахцIена тIехье хьакхоллар, хIаьта хIаранена дика ховш ма дий кхалсаг малара тIера хилча, моллагIа цхьа айп долаш бераш хьахулилга. Цох бала хул тIехьагIа дезала, бIаргчача вай обществана.

Ткъаьх шу совгIа ха я аз школе болх бу. Цу юкъа дукха нийсъенна сона дезале да а нана а малара тIехьабаьнна, шоай дезалхошта терко ца ю моттигаш. Цуморча даьи наьнен бераша кхычарел дуккха эсалагIа деш, халагIа дIакхетаду шоашта ду хьесар, ший тайпара оамал йолаш хул уж. Цох масал а доаладеш хьоахабе безам ба ЗвягинцевгIар дезал. Ши-шегIа эрий яьнна буц санна, хьалкхувш ва цар пхелагIча классе деша вагIа воI, хIаьта даьнен наннен бала а бац цох, шоашта мала «пелинг» хилча.

Уж тайпа масалаш, дувца хала дале а, кIезига дац са доаладе. Цудухьа оаха, педагогаша дег тIара къоабалду партен правительствоси тIанийца уж маьхера документаш.

А. ШИЛОВА,
№ 20 йолча юкъерча школа хьехархо.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

КОПЕНГАГЕН. Йоккхий полицейски нарядаш яхийтар Дане фолькетинга (парламента) тIадолха наькъаш къайлача болхлой пикеташтa духьала. Къахьегамхоша леладаьр дар Шлютера буржуазни кабинет къахьегамхой массови забастовка дIахо ца йохийташ соцае а йохае а лаьрхIа хилара духьаларча протеста хьисапера хIама. Пикетчикашта юкъера цхьабараш лийцар.

300 эзар саг совгIача наха дакъа а лоацаш йола къахьегама конфликт хьайнай алапеш лакхдарен къахьегама хьалаш тоадареи хьакъехьара болхлоша деха а доагIаш дIадехараша предпринимателаша кхоачащде ца тигар бахьан долаш.

СУРТА ТIА: демонстрантех цаI лацар.
Рейтер — ТАСС телесурт.

Голландена кхерам хьан тIатувс

Гронингена городской муниципалитетагара шийна болх лургбац аьнна извещени еначa хана дукха уйла яьй Сандер Дуве цу хана ше кхета ца еш хинна цу тайпара решени яра бахьанаш малагIаш да ца ховш. Из моттиг мукъа а яр, из хьалацара хиланза дарг мел доацар цунга долаш а дар. ТIехьагIо мара гучадаланзар, доллача хIаманна бехке яраш цун политически уйлаш хиннилга, масала, из Пацифистски социалистически партеца хилари ткъамаш дола американски ракеташ Голланде оттаяра чIоагIа духьала ваьнна хилари. Болх ца лулга хьакхайкадаьд цунга бургомистр полице отделе а ваха цун гIулакхашта духтIаваьнначул тIехьагIа.

Голландски Iаьдалаш тIакхувча антивоенни болама итташ эзараш активистех цаI ва С. Дуве. Дукха ха йоацаш «Онкройт» яхача антивоенни организацена кара кхаьчад голландски гражданий политически уйлаш йовзар духьа уж массе метте зувш хилара тешал деш дола город Утрехтерча тIема контрразведка цхьан отдела документаш. Мехка американски ракеташ оттаяра духьала, цунна милитаризаци яран из НАТО мукъагIа бахийтаран духьала йолча цу организаце кепайоазонга дIаденнад документаш. Массехк голландски газето уж кепатеха арадахаро хьахьекхал антивоенни боламе дакъа лоацараштa Iаьдал хадданза тIакхувш дола, царех йола сведенеш гулъеш, лаьрххIа бола даннеш гулъеш латта массехк шу хилар.

Документех цаI «Фатима» яхаш цIи а йолаш план лоархIаш хиннад. Из оттаь хиннай антивоенни болама юкъебахийта агенташ - провокатораш вIашагIтохара. Из план, «Ваархейд» яхача газето ма яздарра, кховзткъе иттлагIа шераш кхоачалуча хана дезз чакхйоахаш а школашка, университеташка, призывникашта а кхыча наха а юкъе агенташ увттабелга вIаштIехьдоахаш а хиннай. Шпионаш уввттабу «шоай гIулакхаш оборонана духьала дерзадаь йолча ерригача группировкашта дика тIакхер» духьа.

Голландски королевства чIоагIагIа болча «моастагIий» мугIараштa юкъебихьараш малаш ба, цун оборонана «кхерам тIатувсар» мала ва? Документаш юкъе я сухопутни низий контрразведка «указательни список» оалаш яр. Цу тIа я дегабуам бе боагIача граждаший йIаьхха перечень. Царна юкъе ба фотожурналисташ, филателисташ, антинацистски уйлаш йолаш бола нах, хьалхагIа социалистически мехкашка баьха нах, цига баха хинна е баха безам болаш хинна туристаш. Цу списка тIа воацаш малав!

Голландски спецслужбаша тIема духьалара ерригa организацеш чурча моастагIех лоархI. 1964 шера а тIехьа оттаь хиннай «тIема духьаларчен пацифистскин группировкай обзор» оалаш яр. Пхи шу даьннaчул тIехьагIа цунна меттел лаьрххIа оттадаьд католически «Пакс криста» голландски отделенегара Пацифистски социалистически партега кхаччалца дукха общественни организацеш чулоацача антивоенни боламах дола справочник. Справочника юкъедахад цар истори, лерхIараш, структура, коммунизма идеологеца ра гIулакх. ЛаьрххIа цунна тIехьа тIаеллача приложене тIа дIаязъяйй тIема духьаларча боламе лоархIамегIа дола дакъа лоацача бIаь сага тайпан цIераш.

Дукха ха йоацаш «НРК Хандельсблад» яхача газето кепатехай голландски чурча кхерамален служба кулгалхочо Петр де Хаана тоъал гуччахьа енна интервью. Цо мукIарал даьд тIема духьаларча болама организацешкара хоам беш лаьрххIа цу гIулакха оттабаь нах хилара. Цо аьннад, машара тIехьалаттарашa хьагучаваьккха провокатор Гардинер Вунсдрехт яхача тIема-фе базана юххерча машара лагере США къаман кхерамален Агентства чухийца вар. Цу чура нах террористически акташ кийчъеш ба аьнна бехке бе йиш хургйолаш итташ тIема снарядаш дIалочкъаь хиннай цо лагере. Из провокатор цу цхьан ханна иштта голландски спецслужба агент а хиннав. «Гардинер тхона болх беш вар», — хьакхайкадаьд де Хана.

ТIема духьаларча голландски болама активисташта духьаларча эхь дайнача кампане, царна тIакхеро чIоагIа эгIазйингай прогрессивни общественность. Из дош парламенте оттадаьд. Радикалий парте парламентски фракце председатель Риа Беккерс разведкан кхерамзлени дешашта йолча парламента комиссега яздаьд конституцена духьала доллаше а голландски граждаший бокъонаш массе оагIорадьара телхаелга сендухьа леладеш да хойташ дола жоп деxаш Пацифистски социалистически партегарча депутатаща цу тайпара жоп дийхад оборона министргарен чурча гIулакхий министргарен. Хаттараш жоп ца луш дисад.

ХIамаш зувш болча дуккхачар хьакхайкаду, машара тIехьалаттараштa духьалара эхь дайна кампани Голланде окранал дехьара тIалаттача низах ца йоалаш лелаелгах шоаш дог тийша хилар. Укх шерара ноябрь, голландски правительства Голланде лаьттан тIа американски ткъамаш дола ракеташ оттаяра е ца оттаяра хьакъехьа бухсоцаш йола решени тIаэца еза ха, гарга ме кхоач чIоагIлуш я из.

Цу цхьан ханна чIоагIагIа айлу тIема духьаларча низий хьинар.

Олег ПИВОВАРОВ,
ТАСС корр.

Гаага.

ПИОНЕРИЙ БОЛАТ

РЕПОРТАЖ

«Даьхенна — аьшк!», «Пионерий плавка» яха дешаш тIадолча транспаранташца, плакаташца, байракхашца кийчъяь грузовикий колонна Iойолаелар Грозне улицашка гIолла. Цу хозача машинех, царна хьалха йоагIачоа тIалаттача мегафона чугIолла хьахозача къамаьлех цецбаьнна, соцабенна латтийсар цу дийнахьа грозненцаш. Тишача аьшкех хьалйизача машинай из колонна «Красный молот» яхача заводагахьа бIухьбилла йодаш яр.

В. И. Ленина цIерагIа йола Ерригсоюзни пионерски организаци хьакхеллача Денна хетаяь уж пионерски плавкаш берригача вай мехка дIахьош яр цу дийнахьа. Из цIей дар Грозне хиннар а. Пионераша, школьникаша гулдаьча тишача аьшках бокъонца дола болат кийчдайта йолхаш яр уж машинаш.

Из цIей дIадоладелар Грозне. Iуйрина города центральни майда тIа хилар республика дикагIйолча пионерски дружинай викалаша дакъа лоацаш йола торжественни митинг.

Пионераш а школьникаш а даькъала бувцаш къамаьлац дир комсомола областной комитета секретара И. Родионоваси «Красный молот» завода сталевара С. Батукаевен.

В. И. Ленина памятника юххе дешархоша зизаш дехкар, пионерски салют елар, цул тIехьагIа заводе дIабахар.

Цига завода директора В. П. Бервинова дика тIаийцар бераш, дийцар шоай предприяте историех, цун тахапарча денах. Эггара хьинаретIа тиша аьшк гулдаьча Хулагова Мадинайна, Хаштыров Геланена, Точиев Ахьмада дIаелар ВЛКСМ обкома грамоташ. ДикагIчарех я, аьнна, цIераш яьхар №№ 91, 56, 13, 11, 47 йолча юкъерча школай пионерски дружинай.

Цул тIехьагIа болат лоаладеча цехе болх пионераш, укхаза цеха начальника В. Песчайске школьникашта дIалу каскаш, защитни бIаргасинош.

Цехе дIачувоаллача хьалтеха йоал «Новкъостий сталевараш! Тахан №№ 2, 3 йола электропишкаш болх беш хургья пионераца гулдаь тиша аьшк лоаладеш. Эггара дикагIа дола болат дергда вай цунах!» яха молни.

Низ болча электромагнита хьалъайду тиша аьшк, пишка чу дохийт.

Лала долалу аьшк. Цу тишача аьшках болат мишта хул бераштa дувц сталеварaша С. Н. Стюхина, В. С. Саликова. Специалисташка лукха хаттараш тел бераца.

Цу тишача аьшках хьахул эггара дикагIча маркаех дола болат, цул совгIа, рудах доаккхачул шийттаза дарегIа а да из.

Цхьа ха-юкъ яьлча цхьа эзар ах эзар градус йIовхал йолча пишко чура лаьлача болата тоатолг чудол металлургически ковша чу...

Из да пионерски болат!

В. КОЧКИН.

СУРТА ТIА: пионерски плавке дакъа лоацаш болча школьникашца ба сталевараш С. Н. Стюхини В. С. Саликови.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

● *Кагирхойн студентийн Дерригдунен фестивала накъадолхаш*

22 ЭЗАР СТУДЕНТ—ФЕСТИВАЛА ХЬАЬШИЙ

XII кагирхойн студентийн Дерригдунен фестиваль йолаш (1985 ш. 27 июле — 3 августа) Москве хургба, деча лоархIамех, башха совгIа эшашагIа воацаш 12 эзар советски 10 эзар доазол дехьарен турист. ЛаьрххIа йола фестивальни тураш оттаяьй царна «Спутник» оалаш йолча дунен халкъашта юкъерча кагирхой туризма Бюро. Тахан мишта хургья ховш я туристически программа, къоастаяьй уж бахаргбола гостиницаш, СССР гIоллара маршруташ, — аьнна хоам бир АПН корреспондентага Клазу Александрага фестивала Советски кийчо яра йолча комитета секретара заместителa Болигузов Михаила.

«Спутнико» монопольно лелаю вай мехка кагирхой туризм. Из бюро хьаяра идея ше хьахилар дукха хIама ца эшшаш ткъаь итт шу хьалха. Москве VI кагирхойн студентийн Дерригдунен фестиваль чакхъяьннача хана. Цул тIехьагIарча хана дунен эггара йоккхагIа йолча кагирхой туристически организацеех цаI а хинна дIаэттай «Спутник», шер-шера тIаэц 200 эзарнега кхоачаш бола кхыча мехкашкара туристаш, хIаьта цун новкъосталагIа доазол дехьа вода хIара шера башха совгIа - эшашагIа воацаш 180 эзар - Советски Союзера эIамига саг. Советски Союза духь-духьача районашка 20 совгIа гостиницеи дунен халкъашта юкъера кагирхой лагери я Бюро, ондда переводчикий штат, автомобилий парк я. эшаш моттиг нийсъелча арендагIа гостиницаш лувц «Спутнико»: йоккха йоацараш лийца Iеш, кхыметтел бIарчча туристически центраш а. масала, хIанз фестиваль йолча хана из хIама дергдолчча тайпара. ДагадоххарагIа аьлча, фестивальни болама историе эггара хьалха бахаргба берригa туристаш духхьал отелашка. Вай столица гостинични фондо таро хулийт из де.

— XII Дерригдуневъяр болх беш хургйолча деношка къона туристаш тIаэцар дехаш шовзткъе итт совгIача мехкарча шоай партнерашкара заявкаш кхаьчай «Спутникага», — йоах Болигузов Михаила. — Амма белгалдаккха деза, фестивальни туристически программа цу заявкаех лаьтта Iеш цахилар. Нагахьа санна из хIама деловш хуле, тхо кийча да Москве гIолла экскурсеш ярал совгIа, духхьал цхьан туристашта меттал, официальни къамий делегацей членашта а мехка гIолла лелара йола тураш могае. Уж тураш, шеко яц, алхха дилларъяраш санна хинна Iергьяц, хIана аьлча, йолалургья уж фестиваль хьаеллале массехк ди хьалха, цул тIехьагIа юхайолалургья из чакхъяьлча.

ЮхатIагIоргда вай туристашта. Царна увттаяьча программай, формула ишта я: Москван цул совгIа СССР гIолла лелари. Iалаьмате дика йиш хургья туристий Москван москвичаши бовза меттел, вай столицана гаьнанарча советски наьха вахар довза а. Кагирхой аудиторецa болх бара опыт ший хиларагIа цунна фу эш а ховш, «Спутник» таро хилийта Iергьяц хьаьший дуккхача советски городий хознеш бIаргаго, цо шийна дIатIаэцаргда доазол дехьарчен советскии кагирхой вIашагIкхетараш вIаштIехьадахар, цига тайп-тайпарча мехкаша бахкийтарашка тахан дуненна чIоагIа лоархIаме йолча проблемаех шо-шоашта хетараш дувца йиш а хулийташ. ХIаьта Москве массазарча экскурсионни программах леларал совгIа берригача туристаша бокъонца дакъа лоацаргда кагирхой форума юкъе.

Фестивала гома чу «Орленок» яхача гостиночни комплекса кIийлен тIа болх беш хургья Туристски центр. Керттерча даькъе из хьашт долаш хургба, хетаргахьа, кагирхой туризма проблемаш лелаеш бараш, цу даькъера специалисташ бола къамий делегацей членаш. Амма тхо дац туристски группай составашца а уж дешаш довзаш е уж довза ловш бола нах хургбац аьнна хеташ. Цу гIуланкхаца безам болаш вола хIаравар хьехаргва Центре чакхъяккха лаьрхIача цу мероприятешка. Центра балха программана юкъе я эггара хьалха лаьрххIа йола дискуссеш. Амма духхьал уж хиннa а Iац. Фестивальни хана «Орленок» — из машара тIехьарча къовсамера кагирхой туризма лоархIамах, ВФДМ — БИТЭЖ оалача туристски органа балхах йола выставкаш а, шера культурни программа а, бийса яххалца йийлла йола дискотекаш, кафе а.

Официальни делегацей членаш санна, иштта туристаш а бахаргболча моттигашка геттара юххе бIаргчача дийнахьа болх беш хургья фестивала хьаьший, оаха догдоахачох, чIоагIа сакъердам а болаш ухаргбола спортивни комплексаш. Шоаш Москве доаккхача хIара дийнахьа йиш хургья вай хьаьший «Фестивальни миля» яхача традиционни адаре дакъа лаца. ХIанз боагIаш бола дунен кагирхой 1985 шера вIашагIкхеташ хиларагIа, «миля» йIоахал а 1985 метр хургья.

Столица эггара дикагIдолча культура двореций кIийлен тIа лаьрххIа туристашта хьаелларгья 13 интернациональни дружба туристски клуб. «Гергача истола» гонахьа вIашагIбеттабаларал совгIа цар программаш тIа хургда концерташ, кинофильмаш, тайп-тайпара выставкаш. Клубий сценически площадкаш тIа выступленеш е йиш хургья, ишта а вешта а къамий делегацей составашцен, хIаьта иштта, хетаргахьа, туристически группай составашцен йоагIаргйолча ансамблей а.

Цу клубий хургья кхы цхьаькха башхало а — царга хьожалга шоашта дIатIаэца лаьрхIа ба духхьал Москвера кагий нахи мехкарийн хинна ца Iеш, еррига союзни республикашкара баьхкараш а. Фестивала хьаьший йиш хургья цу тайпара, Москвера ара а ца боалаш, дуккхача къамех латтача Советски паччахьалкхен кагийча наьха вахарах йола информаци йиза хьаэца.

(АПН).

Вахара хьисап— советски

✦

КЪАХЬЕГАМЦА ДА ЦУН ИРАЗ

«Алханчуртский» совхоза кхоалагIча отделене аьшкапхьар волаш Байсагуров Берса Даварбика болх бу 15 шу да. Шийна тIадилла балха декхар цIена кхоачашдеш, ше хьадер тIехдика деш чакхваьннав тешам бола болхло. Казахстане «Эрий даьда лаьтташ карадерзадарах» йола медаль, «За трудовую доблесть» яха медаль, «Социалистически яхьа отличник», «10-ча пятилетка ударник» яха знакаш синай цунна, къахьегама толамаш белгалдеш.

Даварбик дика производственник хинна ца Iеш, дезалий дика да а ва. Цон цун цIеннанас Банатен итт дезалхо хьалхеваьв: виъ воIи ялх йоIи. ВоккхагIвола воI Идриси ши йоIи хIанз шоай дезал а болаш бахаш ба. Воаж къонгаш: Ювсап итт класс чакхъяьккхачул тIехьагIа Советски Эскаре гIулакх деш ва. Юнус—9-ча классе дешаш ва. Абабукар — 7-ча класса дешархо а Ерригсоюзни пионерски организаце знак лелаеш а ва. Мехкарий: Аминат — Ставропольски пединститута физико-математически факультета 5-ча курсе деша ягIа. Iабидат — ЧИГПИ физико-математически факультета 3-ча курса студентка я. ПаьтIамати Iашати — дешархой.

Ший тIехьенна нийса никъ хьехаш, шийна уллувча кагирхой хьехазча волаш, производстве даим хьалха латташ хьавоагIа къахьегама ветеран. Ший 74 шу даьннадале а хьаьнала къахьегаш хьавоагIа Берса Даварбик.

Б. ИДРИСОВ.

✦ СПОРТ ✦ СПОРТ ✦ СПОРТ ✦ СПОРТ ✦ СПОРТ ✦ СПОРТ ✦ СПОРТ ✦ СПОРТ ✦ СПОРТ

БАТУТ

БIаь гаргга саг вар батута тIа кхувсабаларах Грознен хьалхле яккхара яхьашка дакъа лоацаш. Вай республике дукха даьржа доацача спорта цу тайпах хиначa къовсамашка хьалхара моттигаш яьхар ткъоалагIча школа дешархоша А. Хумгаева, Г. Судановас, шоллагIа хилар № 11 йолча школера В. Арбузникови № 15 йолча школера Л. Гончарован. КхоалагIа моттиг яьккхар Е. Беляевеи (сш. № 50) С. Прибыткоси (сш. № 56).

КIАЛТОХАРГАХ ЛАТАР

Гурьеве хилар Советски Союза Турпалах М. Баймуханов болча дагалоацама хетаяь ший лоIаме кIалтохаргах латара йола Ерригсоюзни турнир. Вай республикера цига дакъа лоацаш хилар «Трудовые резервы» яхача ДСО ялх борец. 62 килограммага кхачал дозал дараштa юкъе хьалхара моттиг яьккхар Сайдулаев Салауде. Иштта хьалхара моттигаш яьхар Ж. Дакудаева (59 кг), А. Берсанова (41 кг). Дото призераш хилар А. Резвановхи (44 кг) У. Цороевхи (74 кг).

* * *

Ший лоIамах кIалтохаргах латара йола Ерригсоюзни турнир хилар город Гомеле. Из хетаь яр Советски Союза шозза Турпала П. Я. Головачевна. Цига а вай республикера бахараш бар «Трудовые резервы» ДСО викалаш. Цу тайпарча яхьашка вай республикерча команда духхьашха хьалхара моттиг яьккхай.

ХIаьта къаьстача борецашта юкъе хиначa къовсамашка ялх вай мехкахочо котало яьккхар. Царех ба А. Абуев, А. Ибрагимов, И. Газиев, А. Дикаев, Р. Мударов, А. Давлетов. Вай республикерча виъ борецо шоллагIа моттигаш а яьхар.

НЕК ДАР

Грознерча «Садко» яхача бассейне хилар нек дарах «Спартак» ДСО Российски Совета хьалхле яккхара яхьаш. Цига дакъа лаьцача ткъаь пхиъ командах хьалхара кхо моттиг яьккхар Пермерча, Волгоградерча, Псковерча коллективаша. Грозненцаша бархIагIа моттиг яьккхар.

Вай мехкахочо Шейко Игора эггара дикагIа нек дир 400 метр дIоахал комплексни хьисапеи 100, 200 метр брассеи. Цхьаьца толамаш даьхар В. Тищенкоси Т. Ивановаси.

Т. СОКОЛОВА.

НАЗРАНОВЦИЙ ТОЛАМАШ

Город Нальчике хилар кагирхоштa юкъера Черсий-Балкхарой «Спартак» ДСО хьалхле яккхара дзюдох йола яхьаш. Цу къовсамашка дакъа лаьцар Назрановски райОНО берийн кхувшбоагIарийн спортивни школа викалаша.

Цига дика толам баьккхар Назранерча № 1 йолча юкъерча школа дешархочо Евлоев Урусхана. 57 килограмм дозал дараштa юкъе чемпион хул цох.

Финале кхаччалца дика дIавахавар Тангиев Микаьил (СГПТУ-14). Цхьабакъда, финале кIеззига совле Нальчикерча бореца дIаяларах цо шоллагIа моттиг мара яккхац. Иштта, шоллагIа моттигаш яьхай Цицкиев Мухьмада (СШ № 4). Комурзоев Башира (СШ № 1).

Яхьий бронзови призераш хилар Нальгиев Бесланах (СШ № 4), Мальсагов Мухьмадах (СШ № 2). Спортсменаш цу къовсамашка дика кийчбаьбар тренераша Ю. Хутиева, Ю. Оздоева, А. Мартазанова, А. Оздоева.

Р. АЗИЕВ,
ДЮСШ директор.

Шоай керда сезон дIа а йолаяь, къовсамаш чакхдоахаш ба вай республикера мотоболисташ — Наурски районерча «Виноградарь» яхача команда членаш. ХIанз пхелагIа шу да из коллектив вIашагIтеха. Цу юкъа цо во толамаш а даьхадац. Наурцаш хьалхарча лиге ба. Иштта дика ловза вай мехкахой вIаштIехьдоал шоашта юкъе йоккха опыт йола спортсменаш хиларах. Масала, царех ва дунен халкъашта юкъерча класса спорта мастер В. Зубов, спорта мастераш, команда тренер А. Такулов, И Комов, В. Чухнов, кхыбараш.

Укх деношка, кердача сезоне ший кхоалагIа ловзар чакхдаьккхар «Виноградара» Волгоградерча «Автомобилистаца». Счет 3:0 йолаш толаш хилар наурцаш. Хьалха хинна ши ловзар во чакхдаьккхадац цар. Счет 2:1 йолаш эшабаьб Новопавловскера спортсменаш.

Кхо ловзар чакхдаьккхачул тIехьагIа «Виноградара» 5 очко я.

СУРТА ТIА: «Виноградара» волгоградцашца хиначa ловзара цхьа момент.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

В. И. Ленина цIерагIа Ерригсоюзни пионерски организаци хьаяьча дийнахьа хIара шера Грознерча школай дешархоша чакхйоах яйгаатлетически эстафета. Иштта къовсабала дагахьа арабаьлар уж укх деношка а. БIаьш болча пионераша дакъа лаьцар кадай хилар, сихал, низ дIабехаш долча цу сакъердамеча къовсамашка.

СУРТА ТIА: эстафета чакхйоаккхача хана.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

КНИЖКАЙ ЦIЕЙ

Укх деношка С. М. Кирова цIерагIча культуран салаIарен парке хилар традиционни а хинна дIаэтта книжкай цIей. Укх шера чакхдаьнна вIашагIкхетар хетадаьдар Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа советски халкъо Котало яьккха 40 шу дизара. Цудухьа дукха бар цига гулбенна тIема доакъошхой. Царна юкъе вар Советски Союза Турпал П. М. Крутов, фельдшер, медицински служба лейтенант Н. Е. Богадей, партизански лор. Словаке хиннача восстане доакъошхо И. Я. Светлаков, зенитчица Р. И. Матвеева, кхыбараш. Цар дийцар тIемах, машарах, вай гIозача вахарах.

ТIема ветеранаша а тахан Советски Эскаре гIулакх деш болча бIухоша а къамаьлаш дир идейно-политически а, эстетически а, патриотически а кхетам луш къона тIехье кхееча советски авторий произведенеша мел гIо-новкъостал дир тIема хана, мел эшаш я уж тахан яхаш.

Укх вIашагIкхетаре бар республика поэташ С. Чахкиев, В. Богданов. Гулбеннараштa Чахкиев СаIида йийшар массехк ший стихотворени, дийцар цхьатарра доацача советски а доазол дехьарча а берий вахарах, массавар оарцагIваьнна тIом ца хулийташ вай берий ираз лораде дезилгагIа. Машари, вахари, книжкеи — уж Iалаьмате кхоачара дешаш хиларагIа.

Книжкаш дезараш болча хьоашалгIа баьхка бар М. Ю. Лермонтова цIерагIча республикански эрсий драматически театра артисташ, пионераш, школьникаш. Лермонтовцаша гайтар Сийлахь-йоккхача Коталон 40 шу дизара хетаь шоаш оттаяьча «МугIарерабараш» яхача спектаклера цхьа дакъа, хIаьта пионераша — литературни композици.

А. БЕК.

ДИКАЧА НАХАХ

✦

ЛОР

ТIой - Юртара школа йоаккх Кодзоева Уматтире Марема 1964 шера бIаьстий, цу гурахьа Къулбаседа-ХIирий мединститутe деша йода. Ше дийша яьлча, наьха юрта балха отт. Из дар 1970 шера. Укх шера къоначa лора опыт а, хьинар а, унахошцара дика гIулакх а лаьрхIа ТIой-Юртарча участкови больница керттерча лоралла хьожаю Марем.

...Лор ца хила йиш а яцар цун-м.

— Сай диъ-пхи шу даьннача ханара хIамаш дагадоагIа сона. Тха цIагIа дувцаш мел хиннар медицинаца хьокхалуш дар: са наьна йиша Золдусхан яр гIалгIай хьалхарча кхалнахах болча медикех цаI. Сона гонахьа тха цIагIа кхийстараш а медикаш бар. ВIалла а дага а-м дехадац сона кхыйола професси харжа. Школе деша ягIаш дог тийша яр со лорий болх беш хургхилара. Лорий династи я тха, сога шоллагIа доал а кхоачаш. Медиинститутера хьехархой цецбоахар аз, дукхагIдола лазараши царна эшаш дола дарбаши харца, ЧIоагIа дика да, сога хаьттача, даьй никъ ийца тIехье йодаш хилча. КIоаргагIа хул цар профессиональни кхетам, говзал.

Сатийна ладувгIаш вагIа со, юкъе ца энкхаш, Марамага ший уйлаш хьалустийташ.

— Е тха больница чуйола гIишло совхоза болхлой общежитена лаьрхIа яьй. Кхоачамбац укхо тха лорий балха. Еррига совхоза техника тха кора кIал латт ала йиш я — ткъо метр мара гаьна доацаш укхазарча совхоза ков да, наькъал дехьа хьетт я. Аькхийн гурахьеи машинаш татаех бийсалла салаIа магац унахошта....

Хи йистте. хозача моттиге, доккхий сийрда кораш а долаш е еза больница, сатийна хургйолаш, салаIа, аравала беш а йолаш. ГIад а баха хаьсий беша боахкаргбар лелаш бола унахой. Иззамо низкъала боаца къахьегам дарбане а ба, хIаьта рационе а моша дааргаш хургдар. Тха унахой болхлой ба. Хац царна, магац царна хаьнар а баьина бада. Аз зийнаб уж субботникаш деча хана. Духхьал хувцалу-кх уж цу дийнахьа, цхьа дог айдале, сийрда а баьле.

Медболхлой коллектив дика я тха. МоллагIа дика хIама карагIдоалаш.

К. ИСАЕВ.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ДЕШАРХОЙ ТЕРКАМГА!

1985 шера 24 мае 14.00 сахьат даьлча республикан город Грозней школай дешархошта дола «Хьайийллача наIарий ди» хул Грозненски мехкдаьтта техникуме.

Приемни комисси.

ТЕЛЕВИДЕНИ

23 МАЙ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — Мультфильмаш: «Крем-брюле», «КIаьнки морхи», «Котелок».
9.05 — «Путешественниний клуб».
10.05 — «Гуйранара Iуйренаш». Телевизионни художественни фильма 2-гIа сери.
11.10 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Вай ханархо». Документальни фильмаш: «Мишта юхадекаргда вай дош», «Са професси — болхло».
15.30 — «...Ялхайтта шу даьннеи боникхагIеи».
16.15 — «Кердадараш».
16.20 — «Цу хана, 45-ча» яхача документальни фильма премьера.
17.30 — Инде артистий выступлени.
18.15 — Миллионий ленински университет.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Футболах йола СССР кубок. Полуфиналаш. «Динамо» (Киев) — «Искра» (Смоленск), «Шахтер»—«Зенит». Перерыв йолча хана — «Могаш хила безам бале».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Михаил Шолохов». Документальни фильм.
22.35 — Езача атлетиках йола Европа чемпионат. Польшера передача.
23.05 — «Тухан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Хиво тIаувзар». Документальни телевизионни фильм.
9.35, 9.45 — Природоведени. 4-гIа класс. Дийна хIамаш тайп-тайпара хилар.
8.55 — «Лакхаленах дола гIулакх». Студенчески строительни отрядашка технически ихерамален правилаш лелапрах дола Iилма - довзийтара фильм.
9.15, 12.40 — Испански мотт.
10.05 — ПТУ дешархошта. В. В. Маяковский. «Аз Америка хьаеллар».
10.35, 11.45 — Зоологи. 7-гIа класс. Дарвина эволюционни теори.
11.00 — «Наькъаш доацача». Iилма-довзийтара фильм.
11.15 — «Дезали школен». Тележурнал.
12.10 — Къовсамен духьалени иллеш.
13.10 — Хьа ленински университет. В. И. Ленин. «Къоначар союзий декхараш».
13.50 — «Мимино». Субтитраш дола художественни фильм.
15.20 — «Кердадараш».
17.35 — Документальни фильм.
18.05 — «Динен сихен хьаегIишлош» (нохчий меттала).
18.30 — «Нохч - ГIалгIайчен ди».
18.50 — Корта бохабу маларaш меларца къовсам лоаттабе. «Зуламдар». Документальни фильм.
19.00 — «Хьукъам-85. «Дуга леладечар бехктонхаме ха я».
19.30 — Социалистически яхьашка хьалха латтачарна лаьрхIа концерт (гIалгIай меттала).
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Шахматни школа».
20.45 — Белгород - Днестровски городской культура цIен «Днестр» яхача халкъа халхара ансамбла концерт.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Лакха проба» яхача художественни фильма 2-гIа сери.
22.40 — «Кердадараш».

24 МАЙ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Бераштa — оанхарех».
9.00 — «Михаил Шолохов». Документальни фильм.
10.00 — СССР Союзий Паччахьалкхен академически Йоккхача театра духовой оркестра ашараш.
10.55 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Пятилетка — хIаране гIулакх». Документальни фильмаш. «Бригадни подряд», «Хьалхара кхент», «Дийна тай».
15.40 — «Эрсий метта къамаьл».
16.10 — «Кердадараш».
16.15 — Москва. Фестиваль.
16.45 — «Ер фантастически дуне».
18.05 — «Сакъердаме нотнаш».
18.20 — Сатемах ма теша» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Содружество». Тележурнал.
19.25 — «Донской повесть». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Илли аргда вай, даттагIий!».
23.15 — «Тахан дунен тIа».
23.30 — Езача атлетиках йола Европа чемпионат. Польшера передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Идиала гарганхачар», Iилма-довзийтара фильм.
8.35, 9.35 — Географи, 8-гIа класс. Среднеазиатски экономически район.
9.05, 12.10 — Английски мотт.
10.05 — ПТУ дешархошта. Эстетически кхетам балар. Советски болхло.
10.35, 11.35 — Музыка. 1-гIа класс. Симфонически оркестра инструменташ. 2-гIа передача.
11.05 — Iилма - довзийтара фильмаш. «ЙIайхача электроний къайленаш». «Авачински вулкан».
12.40 — Юкъара биологи. Искусственни естественни хоржам.
13.10 — Гете. «Фауст». 9-гIа класс.
13.40 — Физика. Энерги лораяра закон.
14.10 — Л. Н. Толстой драматурги. 1-гIа передача.
15.05 — «Кердадараш».
17.30 — Советски Союзе гIолла. Кинопрограмма.
18.10 — «Нохч - ГIалгIайчен ди».
18.30 — «Школьни вахар» (нохчий меттала).
19.00 — «Пионери». Киножурнал.
19.10 — Шоана, комсаш лелаераш. «Милдацара къовсам».
19.25 — Мультфильмаш.
19.36 — Коммунистех дола дувцараш «Октябрьнефть» НГДУ мастер волча П. Я. Шуклинових йола телеочерк.
19.55 — «Телехьежачо хетт, критика ю, хьехар ду...».
20.25 — «Цун дийна оаз ек». НГIАССР заслуженни артистах Магомедов Султанах йола телеочерк (нохчий меттала).
21.00 — «Ха».
21.35 — «Лакха проба» яхача художественни фильма 3-гIа сери.
22.40 — «Кердадараш».

РАДИО

23 МАЙ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.35 — Реклама (эрсий меттала).
8.40 — «Дего тIадилларца» (нохчий меттала).
9.15 — Тайп-тайпара талантaш. Художественни самодеятельноста доакъошхой концерт (нохчий меттала).
11.15 — «Сабари эздели долаш нах хьалхехбар». Беседа (нохчий меттала).
11.30 — «Хьехамча яхар йоккха цIи я» (гIалгIай меттала).
11.45 — «Яхье даькха толамаш» (эрсий меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
17.16 — «Замо дIадехар» (эрсий меттала).
17.31 — «Шоана, производстве хьалхалаттараш». Концерт (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «Доакъар кийчдара — сухали динали». Корреспонденци (гIалгIай меттала).
18.40 — «Атеист» яха радиожурнал (нохчий меттала).

У К В

17.00 — Илли оал Пугачева Аллас.
17.34 — Тайп-тайпара талантaш.
18.34 — Сайранара концерт.

24 МАЙ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачай програма (эрсий меттала).
8.33 — Передачай програма (нохчий меттала).
8.36 — «Вай мехкарча къамий музыка» (нохчий меттала).
11.15 — «Литературни Нохч-ГIалгIайче» (нохчий меттала).
11.35 — Реклама (эрсий меттала).
11.45 — «Юртарча гIишлонхошка» (гIалгIай меттала).
15.15 — «Къона поэташа партех лаьца». Композици (гIалгIай меттала).
15.35 — Музыка (гIалгIай меттала).
17.15 — Передачай програма. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
17.16 — «Озерный» яхача совхоза механизатора Юсупова Доккена дола музыкальни радиооткрытка (нохчий меттала).
17.31 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «Юртара вахар» (эрсий меттала).
18.40 — «Керда обрядаш — вахаре» (эрсий меттала).

У К В

17.00 — «Хьадувцал, баян». Музыкальни передача.
17.29 — «Къона оазаш». Концерт.
17.57 — Шахбулатов Iадиана произведенеш.

Хоттам

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, къулбаседа - малхбоалехьара секундас 3—8 метр сиха мух а хьекхаш ха латта а фегара температура республике гIолла 17—22 градуси Грозне 19—21 градуси йIовхал йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехктонхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-85-64, корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора—2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ00146. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2447.